

Zrekonstruovaný pavilon Porodnické a gynekologické kliniky (k článku na s. 5).

Foto Ing. Jiří Bobr

UNIKAJÍCÍ SVĚT MODERNÍ DOBY?

„Zdá se,“ napsal ve třicátých letech minulého století Pierre Teilhard de Chardin, „že v běhu staletí se kolem nás opravdu uskutečňuje jakýsi plán. Ve vesmíru se něco děje, něco je v sázce, co bude nejlépe přirovnat k těhotenství a k narození: k narození duchovní skutečnosti, kterou tvoří duše, a to z hmoty, kterou duše strhují s sebou. Skrze lidské aktivity a pod jejich ochranou se pracně vytváří, uvolňuje a pročištuje nová Země.“ (Teilhard de Chardin, P.: *Smysl a pozitivní úloha utrpení*. In: *Bolest a naděje. Deset esejů o osobním zrání*. Praha : Vyšehrad, 1971). Se stejnou vírou v pozitivní a plynulý vývoj lidské společnosti pak vyslovil tento myslitel i přesvědčení, že „Až jednou lidstvo pozná, že jeho první úlohou je pronikat, myšlenkově sjednocovat a zachycovat energie, které je obklopují, aby je ještě lépe pochopilo a zvládlo, nebude mu hrozit žádné nebezpečí, že by jeho rozvoj narazil na nějakou vnější mez.“ (Teilhard de Chardin, P.: *Vesmír a lidstvo*. Praha : Vyšehrad, 1990).

Dnes, na počátku 21. století, se nám však může občas zdát, jakoby síla, vyjádřená v těch krásných a naději dávajících myšlenkách, jaksi slábla a vyprchávala. Může nás tísnit pochybnost o existenci nějaké plánované „vesmírné evoluce“, pochybnost o tom, že člověk bude někdy schopen pochopit a zvládnout celý ten stále složitější svět. Může na nás doléhat tíživý pocit, že pravdu má spíše Zygmunt Bauman, když metaforicky označuje současné stadium moderní éry jako přechod od stavu pevného ke kapalnému, k něčemu te-

SLOVA

K ZAMYŠLENÍ

„Sekulární myšlení evropské moderny, podobně jako náboženská víra, mohlo dosud vycházet z toho, že genetické dispozice novorozence, a tím i organické výchozí podmínky pro jeho budoucí život, jsou oproštěny od programování nebo záměrné manipulace ze strany jiných osob. Dospívající osoba může nepochybně svůj život podrobit kritickému zhodnocení a zpětné revizi. Náš život se skládá z látky, kterou si můžeme „osvojit“ a v Kierkegaardově smyslu „odpovědně převzít“. Co se však dnes otevírá naší dispozici, je něco jiného – právě ona dřívější „nemožnost disponovat“ nahodilým procesem oplodňování s následkem „nepředvídatelné kombinace dvou různých kmenových chromozomů. Tato nenápadná nahodilost se však – v okamžiku, kdy se dá ovládat – jeví jako nutný předpoklad schopnosti být sám sebou i oné v zásadě egalitární povahy našich interpersonálních vztahů. Neboť jakmile by dospělí jednoho dne začali posuzovat žádoucí genetickou výbavu svých potomků jako tvárný produkt a navrhovat vhodný design podle vlastního uvážení, měli by nad svými geneticky manipulovanými výtvoři určitou dispozici, která je zásahem do somatických základů spontánního sebeporozumění a etické svobody druhé osoby. Tato dispozice, jak se dosud zdálo, mohla být uplatňována jedině na věci, nikoli na osoby. Potomci by pak mohli tvůrce svého genomu volat k odpovědnosti za následky – ze svého hlediska nežádoucí následky – organické výchozí pozice svých životů. Tato nová struktura přičítání odpovědnosti vyplývá ze setřetí hranice mezi osobami a věcmi...“

Úryvek z textu Jürgena Habermase „Odvodněná zdrženlivost“ (2000). In: Habermas J.: *Budoucnost lidské přirozenosti. Na cestě k liberální eugenice?* Praha : Filosofie, 2003, s. 21-22.

koucím, řinoucím se a v běhu času těžko postižitelnému. (Bauman, Z.: *Tekutá modernost*. Praha : Mladá fronta, 2002). Z. Bauman připouští, že modernost byla vlastně od samého začátku procesem „zkapalňování“. Ale současně připomíná, že původním cílem moderny nebylo rozbít a odstranit tehdejší „pevná tělesa“ jednou provždy. Šlo o to, vytvořit místo pro nová a zdokonalená pevná tělesa, jimž by bylo možné důvěřovat a „díky nimž by byl náš svět předvídatelnější, tudíž i ovladatelnější“. Jenomže ve skutečnosti byl spuštěn nekontrolovatelný proces, jehož dnešním cílem už není vytvořit nový a lepší řád, ale který (jak připomíná Bauman) vede k postupnému rozpouštění všech těch sil, „které by ještě dokázaly otázku týkající se řádu a systému politicky nastolit“. K těm pevným tělesům, k jejichž proměně mělo dojít, patřila totiž především pouta a vazby, jež individuální volby vzájemně propojují do společných aktivit. Roztavená pouta byla sice tak či onak nahrazena, ale vzorů, kódů a pravidel, jimiž by se člověk mohl nechat vést, je dnes podle Baumana stále méně. Jedinec musí sám hledat svoji životní cestu a formy soužití s jinými; v případě selhání pak padá odpovědnost jen na jeho bedra.

Jürgen Habermas zdůrazňuje, že teorie morálky a etika se v současné éře individualismu ubírají každá vlastní cestou. Etika, jako nauka o správném životě, se zabývá formami existenciálního sebeporozumění. Naproti tomu morální názory, vycházející ze subjektivních odpovědí (z perspektivy vlastní osoby) na otázky co je nejlepší »pro mne« či »pro nás«, jsou vlastně prvořadě „spřízněny s otázkami identity: jak máme samy sebe chápat, kdo jsme a kým chceme být“. Podle Habermase dnes neexistuje na otázky identity obecná, tj. pro všechny stejně závazná odpověď. A je přitom zcela nepochybné, že „morální názory efektivně svazují vůli teprve tehdy, jestliže jsou zakotveny v etickém sebeporozumění, které spojuje starost o vlastní blaho se zájmem o spravedlnost“. (Habermas, J.: *Budoucnost lidské přirozenosti. Na cestě k liberální eugenice?* Praha : Filosofia, 2003).

Jürgen Habermas ve shora citované knize připomíná rok 1973, kdy se poprvé podařilo oddělit a nově složit elementární součásti genomu. Od té doby došlo v genové technice k nesmírnému vývoji, a to včetně jejího uplatnění v reprodukční medicíně. „Metoda spojení zárodečné buňky se spermii »in vitro«,“ říká Habermas, „umožňuje provádět genetické výzkumy a experimenty s lidskými kmenovými buňkami mimo tělo matky.“ A dodává, že již náhradní mateřství, anonymní dárcovství spermií, dárcovství vajíčka, jež umožní jiné ženě těhotentví po menopauze, či nepřírozně časově posunuté používání zmrazených zárodečných buněk znamenají „mimořádný zásah do generačních vztahů a do tradičního vztahu sociálního rodičovství a biologického původu.“ Setkání reprodukční medicíny s genovou technikou, jež vedlo k metodám preimplantační diagnostiky a otevřelo i vyhlídky na zásahy do genomu k terapeutickým účelům, však představuje problém nesmírné morální závažnosti. Habermas odmítá argumenty obvykle používané v diskusích o interrupcích. Za podstatnou pokládá otázku, „jaký význam má fakt, že nemůžeme (v důsledku genové manipulace – pozn. V. P.) disponovat genetickými základy své tělesné existence, a to jak pokud jde o vedení vlastního života, tak i o porozumění sobě samým jakožto morálním bytostem“. Z tohoto úhlu také vidí potřebu genovou techniku regulovat. „Nemůžeme vyloučit,“ říká J. Habermas, „že znalost určitého eugenického naprogramování vlastních dědičných vloh omezí autonomní utváření života jednotlivce a že podryje v zásadě symetrické vztahy mezi svobodnými a rovnými osobami.“

PhDr. Vladimír Panoušek

Dnem 31. srpna 2003 ukončil **prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc.**, přednosta Fingerlandova ústavu patologie LF UK a FN v Hradci Králové, své druhé, tříleté funkční období děkana Lékařské fakulty v Hradci Králové Univerzity Karlovy v Praze. Funkce děkana fakulty se dne 1. září ujal **prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc.**, přednosta Ústavu klinické biochemie a diagnostiky LF UK a FN v Hradci Králové, zvolený Akademickým senátem fakulty.

Quod bonum, felix, faustum, fortunatumque sit.

Když jsem si před časem v jednom článku posteskl, že některé odborné medicínské knihy se dnes víc než klinickými obrazy a etiopatogenezí zaobírají statistickými údaji o míře rizika, nemělo to žádnou odezvu. Mlčeli i kolegové, a tak jsem nakonec, jak už to tak někdy bývá, sám zapochyboval, jestli ve skutečnosti nevidím jen nějaké »větrné mlýny«. O to víc mě pak potěšilo, když jsem se nedávno setkal s úvahou sociologa Zygmunta Baumana o tom, že starost o zdraví se dnes čím dál víc podobá úsilí o »fitness« (Z. B.: *Tekutá modernost*. Praha : Mladá fronta, 2002, s. 122-128). Zdraví a fitness, zdůrazňuje Bauman, v žádném případě nejsou jedno a totéž: „Patří do dvou naprosto odlišných diskursů a obracejí se k velmi odlišným zájmům.“ Zatím co být zdravý především znamená určitý pevný tělesný a psychický stav, který člověku umožňuje uspokojit požadavky společensky mu přisouzené role, stav fitness je něčím jiným, než pevností. Nemá hranice na straně »více«, je to vlastně jakási neustálá připravenost chopit se něčeho nového, mimořádného. Ale zároveň se, podle Baumana, fitness snaží imitovat to, „co bývalo základem sebejistoty péče o zdraví: měřitelnost standardů zdraví a následně i léčebného pokroku“. Tato módní tendence k měření se pak od fitness odráží zpět do sféry zdraví, ale způsobem sobě vlastním. „Diagnostika,“ říká Bauman, „si již dávno nevybírám za předmět zájmu jedince: skutečným předmětem jejího zájmu je v rostoucím počtu případů míra pravděpodobností, předběžný odhad toho, co může následovat stav, v němž se diagnostikovaný pacient nachází.“ K tomu pak dodává, že ztotožňování zdraví s optimalizací rizik očekávají od svých lékařů mnozí občané spotřební společnosti, kteří si již „zvykli pracovat na své tělesné způsobilosti (fitness)“. Na závěr svých úvah o zdraví a fitness Z. Bauman říká: „Existuje precedentní případ, kdy byl jakýsi lékař z Tübingenu nařčen, že řekl nastávající matce, že »pravděpodobnost narození znetvořeného dítěte není příliš velká«, místo aby rovnou citoval statistiku pravděpodobnosti.“

Luděk Ledříček

Jaroslav Cheben / *Kytice* (olej, 2003)

25 let počítačové tomografie ve Fakultní nemocnici Hradec Králové

Dne 27. června 1978 byl ve Fakultní nemocnici Hradec Králové, v pavilonu Neurochirurgické kliniky akademika Rudolfa Petra, uveden do provozu první přístroj CT v tehdejší Československu. (CT = computer tomography, počítačová tomografie, technika rentgenového zobrazování cíleně zvolených myšlených rovin [řezů] lidského těla či jednotlivých orgánů). Byl to kvalitativní zlom pro obrazovou diagnostiku a pro radiodiagnostiku i další lékaře Fakultní nemocnice nebylo jednoduché se tomuto novému typu zobrazení přizpůsobit.

Tomuto okamžiku předcházelo mnoho usilovné práce a vysvětlování o užitečnosti CT. O to se nejvíce zasloužil prof. MUDr. Leo Steinhart, DrSc., tehdejší vedoucí Katedry radiologie a přednosta Radiologické kliniky, se svými spolupracovníky, kteří museli intenzivně přesvědčovat své kolegy na všech úrovních, aby pro věc získali podporu. Ani doma ve Fakultní nemocnici a na Lékařské fakultě UK v Hradci Králové to nebylo jednoduché. Tady měl prof. Steinhart jediného spojence, a to prof. MUDr. Rudolfa Petra, vedoucího Katedry neurochirurgie a přednostu Neurochirurgické kliniky.

Bylo napsáno mnoho zdůvodnění, prosebných dopisů a získáno asi 100 razítek na různé formuláře. Hlavním dokumentem byla „Studie akce kompletní socialistické racionalizace a automatizace ve zdravotnictví zavedením číslicové rentgenové tomografie v lékařství“, vydaná Radiologickou klinikou Fakultní nemocnice Hradec Králové v březnu roku 1977.

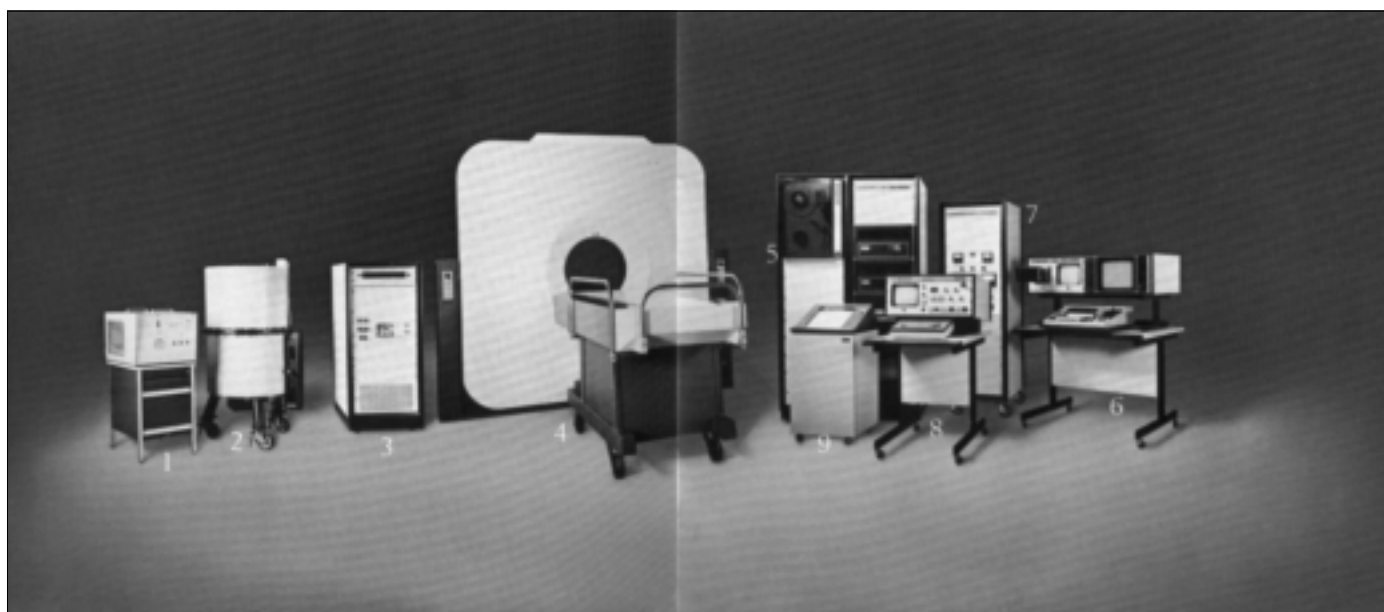
Cena přístroje byla na tehdejší poměry velmi vysoká – faktura zněla na 13,700.000,- Kčs (asi 950 tis. US \$). I kvůli tomu se uskutečnilo nekonečné množství jednání, schůzek a zase vysvětlování na úrovni Ministerstva zdravotnictví ČSR, na tehdejší Ministerstvu výstavby a techniky ČSR, ve Státní bance československé a na Akademii věd ČSSR. V této oblasti se nejvíce zasloužili Ing. Vladimír Janský ze Státní banky československé a Ing. Libuše Macků z Ministerstva výstavby a techniky ČSR, kteří zajistili uvolnění devizových prostředků, a také paní Miluše Betková z firmy Efektim Praha. Jim patří velký dík.

Samozřejmě bylo nezbytné i přesvědčování politických funkcionářů a získání jejich podpory. Vždyt toto CT mělo být jedním z prvních ve východním bloku. Tady si živě pamatuji na dva poněkud kuriózní momenty. Tím prvním bylo, když tehdejší ředitelka Krajského ústavu národního zdraví v Hradci Králové (KÚNZ HK) MUDr. Svatava Lakosilová musela pro prezidenta USA „Jimi“ Cartera (James Earl Carter) podepsat prohlášení, že garantuje, že technika CT bude použita jen pro zdravotnické účely. Druhým nezapomenutelným momentem bylo, když tehdejší ministr zdravotnictví ČSR prof. MUDr. Jaroslav Prokopec, CSc., profesor lékařské fyziky na Fakultě všeobecného lékařství UK, při otevření královéhradeckého pracoviště CT prohlásil: „Doufám, že tento přístroj bude stačit na dlouhou dobu pro celou Českou socialistickou republiku – je to příliš drahá investice.“ Dnes je v České republice již 110 počítačových tomografů.

První CT ve Fakultní nemocnici Hradec Králové bylo od firmy Nuclear Ohio z USA, typ Delta Scan 50 FS – celková sestava viz obrázek. Nákup a instalaci zajistily firmy KOVO – Zdravotnické zásobování a EFEKTIM Siemens. Tento přístroj je již dávno v likvidaci a dnes jsou ve FNHK dva přístroje CT, v pořadí již třetí a čtvrtý. O zvládnutí nové technologie a infiltrace této diagnostiky do medicínské praxe se nejvíce v té době zasloužili MUDr. Leoš Heger, MUDr. Miroslav Šercl a doc. MUDr. Zdeněk Černoch, CSc., a to jak ve Fakultní nemocnici samotné, tak i na nesčetných seminářích a kongresech v ČSSR a v zahraničí.

Za těch dvacet pět let se technologie CT nepředstavitelně změnila, a to především díky rozvoji výpočetní techniky. Za uvedenou dobu bylo na CT v královéhradecké Fakultní nemocnici vyšetřeno přes 140 tisíc pacientů, jen v roce 2002 na obou přístrojích 10.480 pacientů. Vyšetření pomocí CT používají všechny obory medicíny a o ekonomické účinnosti této metody dnes už nikdo nepochybuje.

*Ing. Pavel Šmoranc
Radiologická klinika*

Celková sestava zařízení typu Delta Scan 50 FS od firmy Nuclear Ohio.

Pavilon Porodnické a gynekologické kliniky zrekonstruován

Dne 5. září 2003 byl ve Fakultní nemocnici Hradec Králové slavnostně otevřen zrekonstruovaný pavilon Porodnické a gynekologické kliniky. Úspěšně zvládnutí náročné investiční akce znamená nejenom další krok v postupné renovaci nejstarší části areálu nemocnice, ale především významné zlepšení podmínek pro činnost zdravotníků a pro ošetřované pacientky, rodičky a novorozence.

V úvodu slavnostního setkání promluvil doc. MUDr. Leoš Heger, CSc., ředitel Fakultní nemocnice Hradec Králové. Přivítal účastníky slavnosti, mezi nimiž byli představitelé úřadů a institucí státu, kraje a města, sousedního Pardubického kraje, zdravotních pojišťoven a nemocnic východních Čech, zástupci dalších významných zdravotnických a sociálních institucí, radní města Hradec Králové, členové Výboru pro územní plánování a rozvoj města Hradec Králové, zástupci projektantů a dodavatelů stavby, novináři, členové Dozorčí rady Fakultní nemocnice a významní představitelé klinik i správy nemocnice. Jmenovitě docent Heger přivítal I. náměstka hejtmána Královéhradeckého kraje Ing. Vladimíra Derneru, primátora města Hradec Králové Ing. Oldřicha Vlasáka, senátora PČR doc. MUDr. Karla Bartáka, poslankyni PČR Ing. Hanu Orgoníkovou, děkanku hradecké Lékařské fakulty UK prof. MUDr. Vladimíra Paličku, děkanku Farmaceutické fakulty UK doc. RNDr. Jaroslava Duška, rektora Vojenské lékařské akademie J. E. Purkyně plk. doc. MUDr. Romana Prymulu, prorektorku Univerzity Hradec Králové doc. PhDr. Ivu Jedličkovou, ředitelku SZŠ a VZŠ v Hradci Králové PaedDr. Soňu Lamichovou a ředitele SZŠ v Novém Bydžově Mgr. Michala Musílka. Zvláště pak „na místě, které pro celou naši oblast představuje centrum nového života“ docent Heger přivítal emeritního arcibiskupa Mons. Karla Otčenáška s doprovodem.

V úvodu svého projevu docent Heger zdůraznil, že rozsáhlá investiční výstavba ve Fakultní nemocnici Hradec Králové se odehrává postupně a bez finančních a provozních dramát. Od počátku devadesátých let bylo v nemocnici otevřeno několik nových budov a uskutečnila se řada rekonstrukcí. Také v příštím roce dojde k významnému počínu, když bude dokončen nový pavilon interních oborů. Nicméně docent Heger neváhal použít slova „malý hospodářský zázrak“, když za úspěšně zvládnuté financování rekonstrukce budovy poděkoval svému ekonomickému náměstkovi Ing. Rudolfu Horákovi a jeho týmu. Poděkoval také svému provozně-technickému náměstkovi RNDr. Josefu Židů, CSc., který akci koordinoval,

Zleva: Mons. Josef Socha, em. arcibiskup Mons. Karel Otčenášek, doc. Jindřich Tošner. Foto Eva Vídeňská

Ing. Jiřímu Bobrovi, který vykonával investiční dohled, Ing. Tereze Vitákové, odpovědné za vybavování interiérů, a veškerému personálu Porodnické a gynekologické kliniky, který úspěšně zvládl jak práci v provizorních prostorách, tak i zprovoznění nové budovy. Dále docent Heger poděkoval autorovi projektu rekonstrukce Ing. arch. Janu Hochmanovi a jeho spolupracovníkům z ateliéru Hájek – H1 a vedení Porodnické a gynekologické kliniky v čele s přednostou doc. MUDr. Jindřichem Tošnerem, CSc., které se na řešení projektu podílelo. Poděkoval rovněž pracovníkům klinik a oddělení, jež umožnily fungování Porodnické a gynekologické kliniky v době rekonstrukce, a dále řediteli stavební firmy STAKO Ing. Petru Kuldovi, výrobnímu řediteli této firmy Ing. Cendelínovi a stavbyvedoucímu Jiřímu Oščatkovi, a také firmám, jež se na realizaci akce podílely.

Než předal slovo dalším řečníkům, připomněl ještě docent Heger, že rekonstrukci budovy financovala sama Fakultní nemocnice, bez jakékoliv dotace. Vynaloženo bylo celkem 145 mil. Kč.

RNDr. Josef Židů, CSc., provozně-technický náměstek ředitele FN HK, seznámil účastníky slavnostního setkání s průběhem rok trvající rekonstrukce a s dnešními parametry budovy. Doc. MUDr. Jindřich Tošner, CSc., přednosta Porodnické a gynekologické kliniky, ocenil obětavý přístup všech, kdo se na rekonstrukci podíleli, a také pracovníků kliniky, kteří i ve ztížených podmínkách při dočasném hostování na jiných pracovištích odváděli kvalitní práci. Ředitel stavební firmy STAKO Ing. Petr Kulda poděkoval všem spolupracujícím firmám a dodavatelům. Účastníky slavnostního setkání pozdravil a hodně zdaru pracovníkům Porodnické a gynekologické kliniky popřál primátor města Hradec Králové Ing. Oldřich Vlasák. Vyslovil i přání, aby klinika ve zrekonstruované a nově vybavené budově přispěla ke zvýšení počtu obyvatel města na symbolických sto tisíc.

Společným přestřížením pásky symbolicky otevřeli zrekonstruovaný pavilon Porodnické a gynekologické kliniky I. náměstek hejtmána Královéhradeckého kraje Ing. Vladimír Derner a primátor města Hradec Králové Ing. Oldřich Vlasák. Shromáždění hosté si pak prohlédli prostory pavilonu.

Zaznamenal
PhDr. Vladimír Panoušek

Doc. Leoš Heger při projevu.

Foto Eva Vídeňská

Prof. MUDr. Jaroslav Procházka, DrSc., laureátem Ceny J. E. Purkyně za rok 2002

Prof. MUDr. Jaroslav Procházka, DrSc., významný představitel české hrudní chirurgie a kardiochirurgie, nositel zlaté medaile Univerzity Karlovy, prestižní Ceny Josefa Hlávky, čestný občan města Hradec Králové, nositel Ceny dr. Františka Ulricha a dalších významných poct, převzal dne 25. června 2003 v zaplněném Saturnově sále v zámku v Libochovicích Cenu Jana Evangelisty Purkyně, která je nejvyšším vyznamenáním České lékařské společnosti J. E. Purkyně (ČSL JEP).

Prof. MUDr. Jaroslav Procházka, DrSc., laureát Ceny J. E. Purkyně.

Slavnostní zasedání zahájil doc. MUDr. Karel Havlíček, CSc., předseda České chirurgické společnosti. Přivítal oslavence a přítomné a požádal předsedu České lékařské společnosti J. E. Purkyně prof. MUDr. Jaroslava Blahoše, DrSc., o předání ceny.

Prof. Blahoš ve svém laudatiu uvedl: „Je pro mne mimořádnou ctí přivítat Vás, pane profesore, jménem předsednictva České lékařské společnosti J. E. Purkyně a jménem Spolku lékařů v Ústí nad Labem zde, v těchto pro nás posvátných místech, v rodišti J. E. Purkyně, u příležitosti předání Ceny J. E. Purkyně.

Cena J. E. Purkyně je nejvyšším vyznamenáním, které ČLS JEP uděluje jedenkrát ročně jednomu, výjimečně dvěma nejvýznamnějším členům ČLS JEP, a to osobnostem, které se mimořádně zasloužily o rozvoj naší medicíny. Cena se uděluje na základě návrhů organizačních složek ČLS JEP. O došlých návrzích

pak rozhoduje předsednictvo ČLS JEP na některé ze svých jarních schůzí.

V roce 2003 je udělována jedna Cena J. E. Purkyně, a to Vám, pane profesore, a to na základě návrhů našich společností chirurgické a kardiovaskulární chirurgie a Spolku lékařů v Hradci Králové. Návrh podpořily vedení Lékařské fakulty v Hradci Králové Univerzity Karlovy v Praze, ředitelství Fakultní nemocnice Hradec Králové a vedení její neurochirurgické a urologické kliniky. Předsednictvo projednalo veškeré došlé návrhy na své schůzi dne 16. 4. 2003 a jednomyslně se rozhodlo udělit Cenu za rok 2003 Vám, pane profesore.

Předsednictvo se tak rozhodlo na základě Vašich mimořádných zásluh o českou a československou chirurgii, medicínu obecně a o národní kulturu vůbec. Patříte, pane profesore, k zakladatelům a protagonistům české hrudní chirurgie a kardiochirurgie. Je pro nás ctí, že Vám tuto prestižní Cenu můžeme předat i ve Vašem osobním jubilejním roce.

Předsednictvo vzalo při svém rozhodování v úvahu i další Vaše záslužné činnosti, pedagogické a vědecko-výzkumné a zejména pak obdivuhodné a příkladné morální a etické zásady Vaší osobnosti. Bude jistě o nich zmínka v laudacích Vašich žáků, spolupracovníků a přátel.

Předávám Vám, vážený pane profesore, Cenu J. E. Purkyně s vědomím, že ve Vaší osobnosti je symbolicky spjat odkaz J. E. Purkyně s Vašimi životními zásadami, lidskými i odbornými, a jsme Vám vděční, že udělením Ceny právě Vám můžeme naplnit odkaz toho, jehož jméno naše Česká lékařská společnost s hrdostí nese.

Je symbolické, že se tak děje na místě, kde J. E. Purkyně spatřil světlo světa, kde se rozhlížel po kraji, který v něm navždy zanechal nesmazatelné dojmy, kde si začal poprvé uvědomovat krásy, ale i zásahy života, k jejichž objasnění přispěl mírou obdivuhodnou.

Přál bych Vám, pane profesore, aby Vám zůstala z této slavnostní události a z tohoto prostředí, protknutého duchem, přátelstvím a úctou, krásná vzpomínka a abyste ji vnímal s radostí, úměrnou úctě, se kterou Vám Cenu předávám.

Děkujeme Vám a dovoluji mi, abych Vám k udělení Ceny gratuloval.“

Ze slavnostního aktu v zámku v Libochovicích.

V návaznosti prof. MUDr. Miloš Hájek, DrSc., čestný předseda České chirurgické společnosti, neobyčejně zasvěceným způsobem seznámil slavnostní shromáždění s životem a dílem prof. Procházky.

Prof. MUDr. Jan Dominik, CSc., současný přednosta Kardiologické kliniky v Hradci Králové, pak promluvil o historii hradecké srdeční chirurgie, kterou zahájil prof. Jan Bedrna podvazem otevřené tepenné dučeje v roce 1947 a operacemi mitrálních stenóz na zavřeném srdci v roce 1951, přes období prof. Procházky, započaté operací stenózy plicnice v roce 1952 a dalšími operacemi na uzavřeném srdci, až po zavedení mimotělního oběhu v roce 1958 s chirurgickým řešením vroze- ných a získaných srdečních vad v celém rozsahu v následujících letech. V další části své přednášky uvedl současné aktivity Kardiologické kliniky rozšířené o operace aneurysmat aorty a o rozvoj operací pro ischemickou chorobu srdeční. Počet těchto operací vzrostl ze 100 operací v roce 1990 až na 600 v posledních čtyřech letech s výsledky, které jsou plně srovnatelné s předními pracovišti v USA a NSR.

Prof. MUDr. Zbyněk Vobořil, DrSc., současný přednosta Chirurgické kliniky, na řadě dobových vyobrazení dokumentoval rozvoj chirurgie od prvopočátku, aby se pak cíleně věnoval resekci parenchymatózních orgánů ve 20. století. Vyzvedl zásluhy prof. Procházky o resekci plic v našem státě a o opracování techniky operace založené na dokonalé znalosti plicní anatomie. Jeho monografie věnovaná resekci plic, která vyšla v roce 1954, se stala nepostradatelnou pro všechny plicní chirurgy. Královéhradecká chirurgická škola, jejímž je prof. Procházka významným představitelem, přispěla významnou měrou

k rozvoji resekční chirurgie i dalších dvou parenchymatózních orgánů, a to ledvin a sleziny.

Prof. Procházce pak oficiálně poblahopřáli prof. MUDr. Jan Pirk, DrSc., za Kardiologickou společnost, za Lékařskou fakultu UK v Hradci Králové prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc., prof. MUDr. RNDr. Miroslav Červinka, CSc., a prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc., a za Fakultní nemocnici Hradec Králové doc. MUDr. Leoš Heger, CSc.

Dopis Mons. Karla Otčenáška, královéhradeckého emeritního arcibiskupa, který se nemohl ze zdravotních důvodů dostavit, předal profesoru Procházce generální vikář Mons. Josef Socha, který mj. poznamenal, že řada zásluh prof. Procházky byla po právu odměněna a ty, u kterých se tak nestalo, zůstanou zaznamenány v jeho knize života.

Předání ceny J. E. Purkyně proběhlo velmi důstojně. Ke slavnostnímu rámci přispělo i virtuózní přednesení skladeb Wolfganga Amadea Mozarta a Bedřicha Smetany na začátku, v průběhu a na konci slavnostního aktu nadějným mladým klavíristou Martinem Levickým.

Od roku 1962, kdy Cena J. E. Purkyně byla udělena po prvé, bylo jí poctěno pět příslušníků naší fakulty: v roce 1963 prof. MUDr. Vladimír Vortel, DrSc., v roce 1970 prof. MUDr. Antonín Fingerland, DrSc., v minulém roce prof. MUDr. Rudolf Petr a prof. MUDr. Leon Sazama, DrSc., a letos prof. MUDr. Jaroslav Procházka, DrSc.

Děkan prof. Šteiner při blahopřání prof. Procházce poznamenal: „Jakkoli je Cena, pane profesore, udělována Vám za Vaše zásluhy, jsme potěšeni, že alespoň kousek tohoto ocenění se dostává ve Vaší osobě i naší fakultě.“

Prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc.

Nově jmenovaní vedoucí pracovníci v provozně-technickém úseku

V měsících dubnu a květnu letošního roku se uskutečnila výběrová řízení, vyhlášená ředitelem Fakultní nemocnice Hradec Králové, na vedoucí funkce ve FN HK obsazované jmenováním. Šlo o funkce v provozně-technickém úseku, a to vedoucí nemocniční prádelny a vedoucí Odboru investic. Na základě výsledků jednotlivých konkursů a doporučení výběrových komisí jmenoval ředitel Fakultní nemocnice Hradec Králové doc. MUDr. Leoš Heger, CSc., do vedoucích funkcí tyto pracovníky:

Ing. František Novák (47), od 1. 8. 2003 vedoucí Odboru investic FN HK

Pan inženýr František Novák je absolventem gymnázia v Jilemnici a Fakulty strojní Vysoké školy strojní a textilní v Liberci, kde vystudoval obor strojírenská technologie. Po promoci v roce 1980 nastoupil do podniku Čemolen Humpolec jako mechanik závodu v Čisté u Horek. Po absolvování základní vojenské služby v roce 1981 nastoupil do podniku Mileta Hořice, kde šest let vykonával funkci mechanika podniku a dva roky funkci vedoucího Odboru investic a péče o základní prostředky. Od roku 1989 působil v podniku Mileta Hořice ve funkci technického ředitele. V jeho pracovní náplni bylo zajišťovat veškerou technickou a investiční problematiku podniku. Pan Ing. František Novák má atestaci pro investiční výstavbu a v oboru investiční výstavby pracuje šestnáct let.

Přejeme paní Marii Podleské a panu inženýru Františku Novákovi osobní spokojenost a hodně pracovních úspěchů v náročných a odpovědných řídicích funkcích.

Redakce
a Odbor personálních vztahů

Marie Podleská (56), od 1. 6. 2003 vedoucí nemocniční prádelny FN HK

Paní Marie Podleská je absolventkou Střední průmyslové školy textilní ve Dvoře Králové nad Labem, kde vystudovala obor chemická technologie textilu – bavlna. Po ukončení studia maturitní zkouškou nastoupila v roce 1967 do podniku Služby Hradec Králové.

V tomto podniku pracovala až do roku 1992, a to zprvu jako vedoucí rychločistírny, dále ve funkci technické kontroly a technologa závodu a posléze plných deset let jako vedoucí závodu Prádelna a čistíren. Od roku 1992 pracovala převážně v soukromých firmách v oborech obdobného charakteru, naposledy jako zástupce vedoucího provozu úklidových služeb firmy MYDOM Praha.

ZPRÁVA O KNIZE

Věra Linhartová (editor): JAN BĚLEHRÁDEK A JEHO CESTA KE SVOBODĚ DUCHA.

Praha : Galén, 2003, 357 s. ISBN 80-7262-212-9

V nakladatelství Galén v edici Almanach medicíny vyšel další pozoruhodný svazek, tentokrát věnovaný mezinárodně uznávanému představiteli naší vědy, profesoru biologie Janu Bělehrádkovi (1896 – 1980). Bělehrádek byl mimořádnou osobností s širokými zájmy a aktivitami přesahujícími oblast oboru. Jeho vysoké odborné kvality a pevné morální zásady ho vynesly do vysokých akademických a státních funkcí i do funkcí v mezinárodních organizacích.

Editorka Věra Linhartová, která se na knize významně podílela i jako autorka, zařadila do knihy jednak poutavé vyprávění nejstaršího syna prof. Bělehrádka – MUDr. Jana Bělehrádka, jednak vzpomínky jeho žáků, dnes významných představitelů vědy a medicíny. Vzpomínky na prof. Bělehrádka věnovali Pavel Jerie, Augustin Svoboda, Oldřich Nečas, Jan Šmarda, Ctírad John, Jiří Pravda. Bibliografii prací prof. Bělehrádka sestavil prof. MUDr. Augustin Svoboda, CSc., dr. h.c. Je jistě pozoruhodné, že kromě prací v češtině je převážná část vědeckých prací ve francouzštině, některé v angličtině, ale žádná v němčině. (Bělehrádek pochopitelně německy znal, ale němčinu používal jen když musel).

V úvodní kapitole se dovídáme, že rod Bělehrádků pocházel z Českomoravské vysočiny z vesnice Rozseč nad Kunštátem. Prof. Jan Bělehrádek se však narodil jako nejstarší ze čtyř dětí 18. 12. 1896 v Praze, kde jeho otec byl pracovníkem a ředitelem Ústřední matice školské. Na gymnáziu se s velkým zájmem věnoval studiu jazyků, především francouzštiny, ale také latiny. Mimořádný zájem projevoval o zoologii a botaniku. Na medicíně se jeho zájem o biologii ještě prohloubil. Stal se volontérem u prof. Babáka, později demonstrátorem ve Fyziologickém ústavu prof. Mareše a v roce 1920, ještě jako student, dokonce asistentem. V roce 1920 také uveřejňuje svoji první vědeckou práci o pohybu prvka z rodu *Vorticella* v *C.R. Soc. Biol.*

Po dokončení studia v roce 1922 odjel Jan Bělehrádek na roční pobyt do Lovaně k prof. Noyonovi. Již v roce 1920 navrhl prof. Babák, který přešel na Masarykovou univerzitu do Brna, aby Bělehrádek na tamní lékařské fakultě převzal zodpovědnost za přednášky a praktická cvičení z biologie. Bělehrádek nastoupil na Lékařskou fakultu v Brně v roce 1923 po svém návratu z Lovaně. Jeho přednášky znamenaly nové pojetí biologie. Nebyly systematickým popisem rostlinných a živočišných druhů, ale zabývaly se buňkou jako základní jednotkou bioplasmy a obecnými projevy života společnými všem živočichům. Brněnské prostředí bylo pro Bělehrádka velmi stimulující. Profesorský sbor tvořili významní představitelé, jakými byli Eduard Babák (fyziologie), František Karel Studnička (histologie a embryologie), Antonín Hamzík (lékařská chemie), Rudolf Vanýsek (patologie a terapie chorob vnitřních), Julius Petřivalský (chirurgie). V roce 1925 se Bělehrádek habilitoval. Po habilitaci následovaly studijní pobyty v rámci Rockefellerovy nadace v Oxfordu a v Londýně. Setkání s Julianem Huxleyem během tohoto pobytu mělo sehrát v budoucnosti významnou úlohu. Bělehrádek pokračoval v Anglii ve svých studiích o vlivu teploty na životní a metabolické děje. Právě těmito pracemi se stal nejznámějším ve vědeckém

světě. Po ročním pobytu v Anglii se vrátil do Brna. V roce 1927 se stal mimořádným a v roce 1934 řádným profesorem. Ve stejném roce vychází první vydání jeho *Obecné biologie*, která v době, kdy jsem studoval z jejího čtvrtého vydání (1946), byla jedinečná mezi tehdejšími učebnicemi teoretického studia. V roce 1934 zemřel v Praze prof. Růžička a místo vedoucího Katedry biologie a ředitele Biologického ústavu na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy bylo nabídnuto Bělehrádkovi, který nabídku přijal.

V Praze se Bělehrádek dostává i do víru veřejného a politického života. Píše ostrou kritiku na německou nacistickou publikaci a prohlašuje rasismus ne za vědu, ale vulgární politický záměr. V roce 1937 je zvolen děkanem Lékařské fakulty UK. Bylo to neklidné období. Schylovalo se k Mnichovu. Bělehrádek byl nucen jako děkan bojovat na fakultě s nacistickými a protizidovskými provokacemi studentů. Stává se předsedou Petičního výboru „Věrní zůstaneme“, který vznikl z obavy o budoucnost národa a země na podporu prezidenta Beneše. Tyto jeho postoje a aktivity neunikly pozornosti nacistů a Bělehrádek se ocitl na seznamu Říši nepřátelských osob. Po okupaci země hitlerovskými vojsky a po uzavření vysokých škol v roce 1939 jako domněle postižený tbc byl „ukryt“ v sanatoriu Na Pleši, vedeném doc. Basašem (Bělehrádek jako středoškolský student tbc skutečně prodělal a jeho dva sourozenci, sestra a mladší bratr na ni zemřeli). Nakonec před vánočními dny roku 1944 skončil prof. Jan Bělehrádek v Malé pevnosti v Terezíně, kde unikl onemocnění skvrnitým tyfem, které kosilo zbídačelé vězně těsně před osvobozením. Společně s doc. Jiřím Syllabou se snažili s minimálními prostředky, které měli k dispozici, pomoci nemocným vězňům.

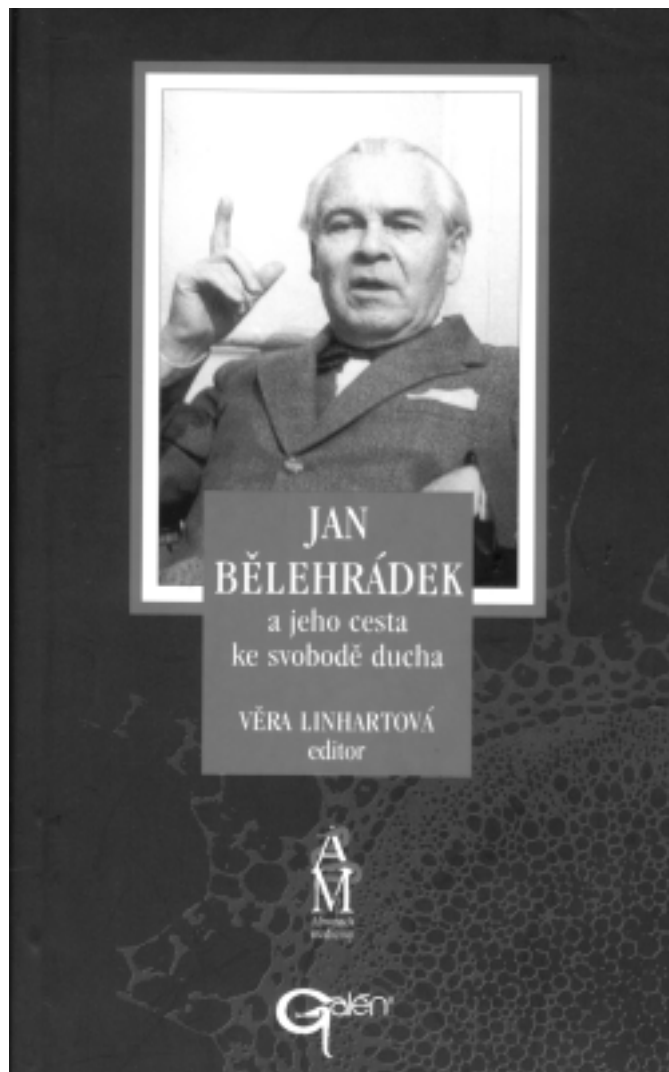
Těsně po osvobození, tehdy upoutaného po návratu z Terezína v horečkách na lůžko, ho ministr školství dr. Zdeněk Nejedlý pověřil funkcí rektora Univerzity Karlovy. Dne 29. srpna 1945 byl pak Akademickým senátem univerzity jednomyslně rektorem zvolen. Bylo to hektické období, kdy vzhledem k šestiletému uzavření vysokých škol se ke studiu hlásily desetitisíce studentů. Přednášelo se v pražské Lucerně, v kinosálech i v cirkusovém stanu na Letné. Bylo nutno jmenovat nové profesory, nové docenty, jejichž počet stejně nedostačoval. Prof. Bělehrádek se stal i poslancem Ústavodárného národního shromáždění za sociální demokracii.

Se jménem prof. Bělehrádka jako rektora je spojeno i zřízení pobočky Lékařské fakulty KU v Hradci Králové. Bělehrádek se ještě za války, v roce 1940, zúčastnil na pozvání prof. Ulricha, známého pracemi z mineralogie, schůzky vysokoškolských učitelů svolané do Hradce Králové, na které se diskutovalo o poválečném rozmístění vysokých škol. Tentokrát se uvažovalo i o zřízení hradecké univerzity.

Po skončení války svou roli při založení pobočky Lékařské fakulty v Hradci Králové sehrálo Bělehrádkovo přátelství s chirurgem doc. Janem Bedrnou z doby jeho brněnského pobytu. Doc. Bedrna se stal významnou osobností při zakládání hradecké fakulty. Z Bedrnovy pozůstalosti víme, že při návštěvě Prahy se chtěl sejit s Bělehrádkem, aby se s ním jako s rektorem poradil, které kroky je nutno podniknout. Pro velké Bělehrád-

kovo pracovní zatížení se s ním mohl spojit pouze telefonicky od vrátného z Lékařského domu. Bělehrádek měl ale již vše promyšleno a do telefonu nadiktoval Bedrnovi kostru memoranda, které měli zástupci občanů královéhradeckého kraje poslat prezidentovi republiky a vládě. Za Bělehrádkovy pomoci se vše dále příznivě vyvíjelo a dne 23. října 1945 byla dekretem prezidenta republiky zřízena v Hradci Králové pobočka Lékařské fakulty Univerzity Karlovy. Dne 15. dubna 1946 se Bělehrádek jako rektor zúčastnil první promoce osmi absolventů naší fakulty. Demokratický vývoj v Československu byl přerušen únorovým komunistickým pučem v roce 1948. Bělehrádek odmítl vstoupit do sloučené strany KSČ a sociální demokracie a z vývoje událostí došel k závěru, že neujde perzekucím nového režimu. Rozhodl se odejít do exilu. V tom se mu naskytla nečekaná možnost, když sir Julian Huxley byl v roce 1947 zvolen generálním sekretářem UNESCO a Bělehrádkovi nabídl vysoké postavení v sekretariátu UNESCO v Paříži, které mu mělo umožnit vzít si s sebou i rodinu. Situace se však vyvinula jinak. Bělehrádek, který si neprodloužil v cizině pas, byl obviněn z velezrady, veškerý majetek rodiny byl zabaven a manželka s oběma syny a manželkou mladšího z nich za velmi pohnutých okolností musela opustit Československo ilegálně. Syn Jan se zapsal ke studiu na lékařské fakultě, jeho bratr s manželkou na studium francouzštiny na Sorbonně. Československá vláda za složité mezinárodní situace dosáhla, že Bělehrádkova mise v UNESCO byla v roce 1956 novým generálním sekretářem Torres Bodetem skončena. Ačkoliv byl Bělehrádek nositelem řádu Rytíře čestné legie za rozvíjení československo-francouzské vědecké spolupráce a byl držitelem čestného doktorátu Pařížské univerzity, rozhodl se přijmout pozvání podílet se na výzkumech v laboratořích londýnské Lékařské fakulty Middlesex Hospital Medical School. Zde pokračoval v analýze činnosti izolovaného zvířecího srdce promývaného roztoky různého složení a teploty. Krátce po jeho osmdesátinách v roce 1976 byly u něho diagnostikovány metastázy karcinomu prostaty a krátce před úmrtím 8. května 1980 ho postihl výron do mozku. Nekrolog se zhodnocením Bělehrádkova významu přinesl i britský týdeník The Times. Po zpopelnění byly ostatky prof. Jana Bělehrádky uloženy na hřbitově pařížského předměstí Le Kremlin Bicêtre, vedle jeho ženy, která zemřela již dříve.

Budíž mi závěrem, jako jednomu z Bělehrádkových žáků, dovolena krátká vzpomínka. Patřím k těm žákům pražské Lékařské fakulty UK, kterým prof. Bělehrádek přednášel a které zkoušel z biologie v prvním ročníku studia v akademickém roce 1946 / 1947. S prof. Bělehrádkem jsem se poprvé setkal před vlastním zahájením přednášek na podzim roku 1946. Tehdy k nám, nastupujícím studentům, přednesl v přeplněné posl-

chárně Purkyňova ústavu slavnostní přednášku o vědě a holismu, kterého byl představitelem. Základní tezi filosofického názoru holismu, že celek je něco víc, než jen pouhý součet částí, nám tehdy lapidárně vysvětlil větou, že dům je něco víc, než pouhý součet malty a cihel. Pro mne to bylo první setkání s vysokoškolským učitelem.

Svou učitelskou a badatelskou činností, svými mravními a morálními zásadami a humanistickým založením se profesor Jan Bělehrádek pro mne stal symbolem vysokoškolského učitele. Kdo ví, jak by se jeho dráha vědce i veřejného činitele vyvíjela, kdyby nebyla tolikrát násilně přerušena.

*Prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc.
Kabinet dějin lékařství LF UK*

POZVÁNÍ NA VÝSTAVU

Ve dnech 16. září až 10. října 2003 lze ve výstavních prostorách v budově teoretických ústavů Lékařské fakulty UK v Hradci Králové zhlédnout

výstavu akvarelů **Zdeňka Karáska**

KRAJINY

Výstava je přístupná ve všední dny od 7.00 do 18.00 hodin, v sobotu od 8.00 do 12.00 hodin

Odkaz primáře MUDr. Jaroslava Junga

Samostatné gynekologicko-porodnické oddělení královéhradecké Všeobecné veřejné okresní nemocnice bylo zřízeno v r. 1928, v době otevření tohoto nově vybudovaného zdravotnického ústavu. Primářem oddělení byl ustanoven MUDr. Jaroslav Jung. Oddělení s 52 lůžky bylo umístěno ve druhém poschodí chirurgického pavilonu (dnes pavilon Ortopedické kliniky). Toto řešení však bylo již od počátku pokládáno za provizorium. Prostory oddělení byly omezené a také vybavení neodpovídalo tehdejšímu potřebám. V připomínce historie ústavu, uvedené ve výroční zprávě za rok 1938, se o počátcích gynekologicko-porodnického oddělení dočteme: „Vybavení celého oddělení bylo velmi chudé. Malý aseptický sál s primitivní sterilisací sloužil čistým gynekologickým i porodnickým operacím. Druhý sál, zřízený z malé primářovy koupelny, byl ambulancí i nečistým operačním sálem, kde se kyretovalo a na téměř stole otevíraly hnisavé pelveoperitonitidy. Porodnický sál se dvěma postelemi byl přičleněn k aseptickému sálu, neměl přípravny pro těhotné ani svoji umyvárnu. Rozdělení gynekologických nemocných a izolaci hnisavých případů nebylo lze provésti prostě pro nedostatek místa. Kojenci byli ukládáni do sterilisace, na pokojích nebylo pro ně místa.“¹⁾ I za těchto nepříznivých podmínek však provoz na gynekologicko-porodnickém oddělení rok co rok vzrůstal. Byla to především rychle se šířící pověst o úzkostlivé péči primáře MUDr. Junga o nemocné a o jeho skvělých léčebných výsledcích, která vedla k tomu, že zájem pacientek a rodiček neustále stoupal a brzy překračoval možnosti lékařů a ošetřovatelského personálu.

MUDr. Jaroslav Jung se narodil v Praze 12. dubna 1896. Již jako malý chlapec osiřel a spolu se svým mladším bratrem vyrůstal v péči příbuzných a přátel rodiny. Po gymnazijních studiích sloužil za 1. světové války v bosenském pluku na italské frontě a po návratu do vlasti odešel ihned jako voják na Slovensko. Studium lékařství na Karlově univerzitě dokončil v r. 1922. Po promoci pracoval dva roky jako sekundář chirurgického oddělení nemocnice v Německém Brodě u prim. MUDr. Františka Zahradnického (později prof. UK). Na jeho doporučení byl v r. 1924 přijat na pražskou I. gynekologicko-porodnickou kliniku prof. MUDr. Josefa Jerie (1871 – 1951). Zde

sloužil zprvu jako elév, později jako demonstrátor a od 1. ledna 1926 jako asistent. V listopadu 1928 byl ustanoven primářem nově zřízeného gynekologicko-porodnického oddělení v nemocnici v Hradci Králové.

Svého nového úkolu se primář MUDr. Jaroslav Jung ujal s nevšední energií a, ač tísněn prostředky i místem, usiloval vybudovat moderní gynekologicko-porodnické oddělení, které by bylo nejenom regionálním centrem léčebným, ale zároveň i centrem didaktickým a zdravotně osvětovým. Když si pak během prvních let svého hradeckého působení vychoval řadu vzdělaných a schopných sekundářů, kteří se následně usadili jako privátní lékaři v blízkém okolí, pochvaloval si, jak se ve spolupráci s nimi může pokusit o široký dozor nad těhotnými ženami v hradeckém kraji.

Pro svoji práci byl primář MUDr. Jaroslav Jung lékařsky dobře připraven, o čemž svědčí i jeho vědecké práce, jež publikoval ještě před nástupem do hradecké nemocnice (např.: Zbytkový dusík a dusík močoviny v seru krevním na konci těhotenství a začátku šestinedělí. *Rozhledy v chir. a gyn.* 6 : 197, 1927. – Tři případy porodu při sklerosis cerebrosplanialis multiplex. *Rozhledy v chir. a gyn.* 6 : 239, 1927. – Davisova, Roffova a Wiggandova reakce u žen stížených rakovinou rodidel. *Čas. lék. čes.* 67 : 1779, 1928).²⁾ Rozhodující pro činnost oddělení však bylo především obětavé úsilí primáře Junga. To také později v nekrologu z r. 1937 výstižně připomněl prof. MUDr. Karel Klaus (1898 – 1969) nástupce profesora Jerie na I. gynekologické a porod-

nické klinice: „Jung pobýval v nemocnici dny i noci a stravoval v horečné práci svoje chatrné zdraví. Ale vedle toho kradl v pravém slova smyslu čas, aby, jak sám říkal, nezůstal pozadu. Mnoho četl, vzdělával se. Toho svědkem je jeho krásná knihovna. Odebíral drahé periodické časopisy cizí. Půjčoval a nutil číst i své sekundáře. Našel čas i k publikační činnosti. Psal a přednášel ve vědeckých společnostech v Praze i v Hradci. Jeho vědecká produkce svědčí o vzdělání i svědomitosti, o klinické erudici i bohaté zkušenosti praktické...“³⁾

Za připomenutí stojí i vzpomínka MUDr. Václava Šebka, někdejšího (do roku 1931) Jungova I. sekundáře: „Jen neumdlévající péči Jungově se mohlo podařit ošetřovati na jediném přeplněném poschodí současně porody a potraty, operační i septické případy, aniž by došlo k neblahým následkům. Donucen těmito poměry, zavedl na porodnickém oddělení profylaxi systematickou aktivní imunisací, která se dokonale osvědčila. Jung často doplácel značné částky na léky svého oddělení, aby alespoň částečně usmířil své lékařské svědomí a tehdejší strohou praxi nemocniční.“²⁾

O stále zvyšujícím se zájmu pacientek o léčení resp. porody na oddělení prim. MUDr. Junga svědčí tabulka uvedená ve Výroční zprávě Všeobecné veřejné nemocnice v Hradci Králové za rok 1935. Zatímco v roce 1929 bylo na oddělení provedeno 532 operací, v roce v roce 1935 to bylo již 1.067 operací. Do roku 1935 se také více než zdvojnásobil počet uskutečněných porodů – v roce 1929 jich bylo 317, v roce 1935 již 734.⁴⁾

Ředitel nemocnice prim. MUDr. Bedřich Honzák již krátce po zahájení provozu nového ústavu důrazně upozorňoval na kritickou situaci na některých odděleních a spolu s vrchní správou nemocnice usiloval o vybudování nového pavilonu, v němž by důstojně sídlo našly oddělení gynekologicko-porodnické a oddělení nemocí kožních a pohlavních. „Nutno s naší strany zdůrazniti, že jest tu plně pochopení pro potřeby nemocniční, že jest nemoutěšený stav okresních financí jest zatím nepřekročitelnou překážkou...“ píše např. ve výroční zprávě za rok 1931 prim. MUDr. Honzák.⁵⁾ Myšlenka výstavby nového pavilonu měla skutečně velkou podporu, a to jak v samotném Hradci Králové – zde zejména ze strany okresního hejtmana, předsedy

správní rady a vrchní správy nemocnice vrch. rady Jindřicha Wolfa, dále referenta nemocnice redaktora Josefa Vaňka a mnoha dalších, tak i v Praze. V zemském úřadu tu myšlenku podporovali např. vlád. rada Dr. Ostrčil (bratr prof. MUDr. Antonína Ostrčila a hudebního skladatele Otakara Ostrčila), vlád. rada Dr. Th. Novák a vrch. rada Dr. Soukup. Ale tím jediným, kdo mohl zcela přesvědčit o oprávněnosti svých požadavků a prokázat nezbytnost výstavby pavilonu pro gynekologicko-porodnické oddělení, byl samotný primář MUDr. Jaroslav Jung, mj. člen Městského zastupitelstva. A tak když 13. ledna 1936 vydal Okresní výbor usnesení, dle kterého měl být postaven dvojpavilon pro oddělení gynekologicko-porodnické a pro oddělení pro choroby kožní a pohlavní, ⁶⁾ bylo to především jeho vítězství. Současně to ale byl i začátek nové náročné etapy v životě prim. MUDr. Junga. Společně s architektem Ing. Bedřichem Adámkem (autorem komplexu nemocnice) kreslil plány nového pavilonu a podílel se i na výběru vnitřního vybavení. „Vím sám, co nocí Jung strávil nad stavebními plány, nad objednávkami...“ napsal později v článku Na paměť MUDra Jaroslava Junga prof. MUDr. Karel Klaus. ³⁾

Výstavba nové budovy gynekologicko-

porodnického oddělení byla zahájena v září 1936 (o výstavbě pavilonu viz také článek P. Koritenské ⁷⁾). Koncem r. 1937 byl nový pavilon v hrubých rysech dokončen. Ale prim. MUDr. Jaroslav Jung se jeho otevření nedočkal. Generalizovaná infekce vedla k nezvratnému prohloubení jeho srdeční choroby – zemřel 6. prosince 1937.

Pohřeb prim. MUDr. Junga se uskutečnil dne 8. prosince 1937. V nemocnici se s ním rozloučili představitelé úřadů, vojáci a lékaři, v ulicích města pak zástupy občanů. Armáda uctila památku primáře Junga, kapitána zdravotnictva v záloze, tím, že ho pohřbila jako československého vojáka na vojenském hřbitově na Pouchově. Smutečnými oznámeními se s primářem MUDr. Jungem kromě rodiny rozloučili za vrchní správu a správní výbor Všeobecné veřejné nemocnice v Hradci Králové okresní hejtmán vr. r. Jindřich Wolf, za Městskou radu královéhradeckou starosta města Josef Pilnáček.

Pavilon gynekologicko-porodnického oddělení byl slavnostně otevřen 19. dubna 1938. Dne 6. prosince 1938, ve výroční den úmrtí primáře MUDr. Jaroslava Junga, byla v prostorách gynekologicko-porodnického pavilonu odhalena pamětní deska s bronzovou portrétní pla-

ketou od akad. sochaře Josefa Škody. Desku darovali ústavu osobní přátelé prim. MUDr. Junga. ¹⁾

Poděkování

Za laskavé zapůjčení dokumentů a fotografií z rodinného archivu děkuji panu Dr. med. Jaroslavu Jungovi, t. č. žijícímu v Curychu, Švýcarsko, synovi prim. MUDr. Jaroslava Junga.

PhDr. Vladimír Panoušek
Kabinet dějin lékařství LF UK

LITERATURA

1. Všeobecná veřejná nemocnice v Hradci Králové, Oddělení gynekologicko-porodnické – Výroční zpráva za rok 1938.
2. ŠEBEK, V. Památce zesnulého primáře MUDr. Jaroslava Junga. Čs. gynekol., 1938, r. 3. (17.), č. 1.
3. KLAUS, K. Na paměť MUDra Jaroslava Junga. Čs. lék. čas., 1937, r. 76, č. 50.
4. Všeobecná veřejná nemocnice v Hradci Králové – Výroční zpráva 1935.
5. Výroční zpráva Všeobecné veřejné nemocnice v Hradci Králové za rok 1931.
6. Kraj královéhradecký, č. 5, 18. ledna 1936.
7. KORITENSKÁ, P. Výstavba pavilonu dnešní Porodnické a gynekologické kliniky. Scan, 2001, r. 11, č. 4, s. 19-20.

Gratulujeme

Zdeněk Zadák: VÝŽIVA V INTENZIVNÍ PÉČI. Praha : Grada Publishing, 2002, 496 s.

Je téměř neuvěřitelné, kam se za poslední čtvrtstoletí metabolická intenzivní péče prakticky z ničeho vyvinula, aby dnes představovala neodmyslitelnou součást léčby řady kritických klinických stavů, na jejichž konečném léčebném výsledku se významně podílí. Tento dramatický rozvoj je v naší zemi spojen se jménem prof. MUDr. Zdeňka Zadáka, CSc., který této problematice věnoval celou svou profesní kariéru. Připomeňme si, že to byl tehdy ještě dr. Zadák, který již v roce 1970 založil při II. interní klinice lipidovou poradnu a stál v roce 1976 při zrodu metabolické jednotky zaměřené na umělou výživu na této klinice. Byl to doc. Zadák, který byl hlavním iniciátorem založení České společnosti pro parenterální a enterální výživu (CSPEN) v roce 1988 a kterému se na podkladě dosahovaných výsledků podařilo na oficiálních místech dosáhnout v roce 1991 zřízení první gerontologické a metabolické kliniky u nás. Tento článek však nemá být hodnocením jeho nesčetných domácích a zahraničních aktivit na poli výživy v intenzivní péči, ale upozorněním na jeho rozsáhlé celoživotní zkušenosti na tomto poli. Kniha je první svého druhu a představuje komplexní zpracování uvedené problematiky. Kniha má dvě části. V obecné části

je čtenář seznámen s patofyziologickými základy umělé výživy, s měřením energetické potřeby, metabolismem energetických substrátů, zajištěním rovnováhy vody a elektrolytů při parenterální výživě, poruchami acidobazické rovnováhy, významem vitamínů a stopových prvků v umělé výživě. Součástí obecné části jsou také indikace parenterální a enterální výživy, jejich technická stránka, komplikace i prevence. Druhá speciální část se zabývá umělou výživou u řady klinických onemocnění a stavů.

Kniha je jedinečná svým pojetím i zpracováním. Není proto divu, že dostala cenu České internistické společnosti za nejlepší odbornou publikaci z vnitřního lékařství za rok 2002 a že ji nakladatelství Grada Publishing ocenilo jako nejlepší knihu roku. Kniha jistě dojde patřičného ocenění nejen u lékařů pracujících na jednotkách intenzivní péče, ale i u internistů a chirurgů, kteří se v knize mohou seznámit se současnými náhledy na parenterální a enterální výživu a s možnostmi výživy v intenzivní péči.

Redakce Scanu panu profesoru Zdeňku Zadákovi srdečně blahopřeje k této monografii a k jejímu ocenění, které jsou i dobrou vizitkou pro naši fakultu a fakultní nemocnici. L. CH.

FAKULTNÍ STUDENTSKÁ VĚDECKÁ KONFERENCE

Ve středu 21. května 2003 proběhla v pořadí již 49. Fakultní studentská vědecká konference, tentokrát v netradičním duchu. K naší velké radosti bylo přihlášeno nebyvalé množství prací - v sekci prací z teoretických oborů jich bylo 18 (proti pěti v loňském roce) a v sekci prací z klinických oborů 19 (srovnatelný počet s loňskem). Do tohoto počtu jsou zahrnuty i dvě práce se stomatologickou tematikou. Poprvé byla součástí konference i samostatná sekce prací studentů bakalářského programu Ošetřovatelství (celkem čtyři práce). To si vynutilo změnu v zaběhnutém programu. Konference probíhala po dlouhé době opět v paralelních sekcích, rozloučila se s pohostinným prostředím Fingerlandova ústavu patologie a přesídlila do budovy teoretických ústavů. Nezměnil se však sponzor celé akce firma Johnson & Johnson. Poprvé se na konferenci prezentoval i student z anglického studijního programu a mimo soutěž i studentka z Univerzity Pécs, která byla na studijním pobytu v Ústavu lékařské biologie a genetiky. Osm z prezentovaných prací bylo podpořeno grantem MŠMT. Vzhledem k vysokému počtu sdělení byl program konference velmi nabitý. Přesto poslední přednáška odezněla přesně v souladu s původním programem před 19.00 hodinou. Dík za to patří přednášejícím studentům i předsedajícím sekcí, kteří odvedli velký kus práce.

Konferenci zahájila proděkanka doc. MUDr. A. Stoklasová, CSc., a po ní s krátkým příspěvkem vystoupili děkan Lékařské fakulty prof. MUDr. I. Šteiner, CSc., a ředitel Fakultní nemocnice doc. MUDr. L. Heger, CSc. Doc. Stoklasová pak představila jednotlivé poroty: předsedkyní sekce prací z teoretických oborů byla doc. MUDr. A. Stoklasová, CSc., a členství v porotě přijali prof. MUDr. J. Horáček, CSc., prof. MUDr. J. Martínková, CSc., doc. MUDr. J. Cerman, CSc., doc. MUDr. Y. Mazurová, CSc., doc. MUDr. H. Živná, CSc., a MUDr. L. Borská, Ph.D. Sekci prací z klinických oborů předsedal prof. MUDr. Z. Zádák, CSc., a v porotě zasedli doc. MUDr. I. Dřížhal, CSc., MUDr. L. Hosák, Ph.D., doc. MUDr. E. Pařízková, CSc., doc. MUDr. K. Šmejkal, CSc., MUDr. J. Ceral, Ph.D. a MUDr. F. Langr. Sekci prací studentů Ošetřovatelství vedl prof. PhDr. J. Mareš, CSc., a členy byli MUDr. S. Filip, Ph.D., PhDr. A. Archalousová, Bc. H. Ulrychová a J. Pečenková. Po krátké přestávce začalo jednání v jednotlivých sekcích.

Při hodnocení 49. konference je třeba ocenit, že v auditoriu bylo velmi slušné zastoupení studentů. Jako obvykle však nebyla vysoká účast učitelů. Již tradicí se stává vysoká úroveň prezentací jak po stránce dokumentace, tak po stránce přednesu. Většina přednášejících prokázala i značné znalosti a pohotovost v diskusi. Všechny tři poroty tedy stály před nesnadným úkolem. V sekci prací z teoretických oborů zvítězila práce J. Radochy Účinky selenu na proliferaci a buněčnou smrt in vitro z Ústavu lékařské biologie a genetiky. Na 2. místě se umístila práce T. Soukupa a Z. Turka Degenerace žlutého vazů: Stanovení collagen/elastin fibres ratio. Na 3. místě skončili Z. Turek a T. Soukup se svou

další prací Ligamentum flavum: Imunohistochemická a elektronmikroskopická studie. Obě práce jsou z Ústavu histologie a embryologie a Ústavu radiologie a molekulární patologie VLA JEP.

V sekci prací z klinických oborů bylo 1. místo uděleno práci J. Laca Úloha galectinu-3 a cytokeratinu 19 v diferenciální diagnostice folikulárních nádorových lézí štítné žlázy, která vznikla ve Fingerlandově ústavu patologie. 2. místo patřilo práci Z. Turka MRA v diagnostice renální hypertenze: Srovnávací studie, která vznikla v rámci stáže na Mayo Clinic (Dept. of Radiology). 3. místo obsadil M. Frank s prací Klinické zkušenosti s využitím semirigidní fixace CombiCastem z Chirurgické kliniky. Kromě hlavních cen obě poroty udělily ještě čestná uznání, a to autorům L. Uhrové, T. Soukupovi a T. Matějkovi za Interaktivní atlas pro výuku embryologie člověka: Embryologie na CD z Ústavu histologie a embryologie a práci L. Pospíšilové a M. Staška Bilance minerálů v séru a moči nedonošených novorozenců z Dětské kliniky. Vítězné práce z obou sekcí budou reprezentovat naši fakultu na mezinárodní studentské vědecké konferenci studentů lékařských fakult, která se uskuteční v Martině na podzim 2003. V sekci prací studentů ošetřovatelství byla oceněna práce I. Šlaisové Rizika pomáhajících profesí z Ústavu sociálního lékařství. Všechny vítězné práce byly oceněny diplomem a peněžní odměnou.

V letošním roce byla opět udělena cena Nadace pro rozvoj v oblasti umělé výživy, metabolismu a gerontologie. Nadaci založil prof. MUDr. Z. Zádák, CSc., který také spolu s ředitelem nadace Ing. Tilšarem ceny předával. Ceny obdrželi N. Cibiček a L. Víchová za práci Klinické využití testu žaludeční propustnosti pro neinvazivní diagnostiku poškození sliznice žaludku u pacientů s horním dyspeptickým a H. Jelínková za práci Stentování stenózy renální arterie u diabetiků: Převáží benefit nad riziky? Odborná komise také určila nominaci na cenu Laboratoire Furnier za nejlepší práci z lékařských oborů. Tato cena je určena pro experimentální práce mediků; nominována byla práce J. Radochy.

Závěrem bych ráda poděkovala všem, kteří se konference aktivně zúčastnili, ale také všem školitelům, kteří se studentům věnují a umožňují jim nahlédnout do tajů vědecké práce. K hladkému průběhu přispěli pan Pánek, který měl na starosti promítací techniku a pracovnice studijního oddělení, které zajistily občerstvení. Je třeba ocenit i malý sborník obsahující program konference a abstrakta prací. Technická příprava sborníku byla úkolem studijního oddělení, zejména Ing. Vohralíkové a I. Psotové, a za rozmnožení je třeba poděkovat pracovnícím lékařské knihovny.

Spolu s proděkanem prof. MUDr. RNDr. M. Červinkou, CSc., který jednání konference na závěr vyhodnotil a uzavřel, pevně věřím, že i příští, jubilejní 50. studentská vědecká konference bude minimálně tak úspěšná jako ta letošní.

Doc. MUDr. Alena Stoklasová, CSc.

SARS – VÝZVA HUMÁNNÍ MEDICÍNĚ

Doc. MUDr. VÁCLAV DOSTÁL

Lidská populace je opět (pokolikáté již ve své historii) vystavena závažné a rychle se šířící infekční nemoci. Hned na prahu 21. století se objevuje další obavu vzbuzující a snadno přenosné onemocnění – těžký akutní respirační syndrom, SARS (Severe Acute Respiratory Syndrome). Od výskytu prvních případů uplynulo jen několik měsíců a počet nemocných dosáhl řady tisíc se stovkami úmrtí včetně ojedinělých případů zavlečených do Evropy a na americký kontinent.

Shoda panuje v tom, že současná epidemie má původ v provincii Guandong v jižní Číně, kde zhruba od poloviny listopadu 2002 do začátku února letošního roku proběhla epidemie atypických pneumonií. Právě koncem února bylo onemocnění poprvé diagnostikováno jako SARS. Pacientem byl 47-letý Američan dlouhodobě žijící v jihovýchodní Asii, který cestoval ze Šanghaje do Hanoje. Pro akutní respirační onemocnění provázené vysokými horečkami a rozvíjejícími se známkami zánětu plic byl přijat do hanojské nemocnice. Během několika dnů stav progredoval v syndrom akutní respirační tísně. Následoval převoz do izolačního zařízení v Hongkongu, kde přes intenzivní péči nemocný zemřel necelé tři týdny od prvních příznaků. Prvním dokumentovaným zdrojem dalších onemocnění byl však lékař z jihočínské provincie Guandong, který přijel na svatbu do Hongkongu 21. února a noc strávil v hotelu. Další případy z tohoto hotelu byly zodpovědné za šíření nemoci do Toronta, Hanoje a Singapur.

Po prvních diagnostických rozpacích se experti shodli na pravděpodobném etiologickém agens – viru z čeledi Coronaviridae (SARS-CoV). Dosavadní výsledky ukazují, že jde o nového, dosud nepopsaného zástupce této čeledi pouze vzdáleně příbuzného dosud známým koronavirům. Avšak i role dalšího viru (paramyxoviru?) jako tzv. „helper viru“ nebyla dosud zcela vyloučena. V recentní studii experti prokázali v souboru 436 nemocných splňujících klinickou definici SARS etiologické agens SARS-CoV u 75 % postižených a humánní metapneumovirus u 12 %, zatímco jiné respirační patogeny se podařilo izolovat jen sporadicky. Experiment s makaky podpořil tyto nálezy. Čtyři infikované opice vylučovaly již dva dny po infekci virus SARS-CoV z nosu, úst a faryngu a u tří z nich také klinické a patologickoanatomické nálezy odpovídaly nálezům u postižených lidí.

Pokročilo se i v poznání epidemiologie SARS. Jako u řady jiných infekčních nemocí byl odhalen zvířecí rezervoár. Virus byl izolován z divokých cibetek (v angličtině civets), rodu šelem z čeledi cibetkovitých, podobných kunovitým, a mývalů (raccoon dogs), šelem z čeledi medvídkovitých. Oba tyto druhy jsou považovány za kulinářskou delikatesu v jihovýchodní Číně.

Vzhledem k potížím s časnou a dostatečně citlivou diagnostikou zůstává definice jednotlivého případu SARS klinická. Inkubační doba je dle dosavadních zkušeností poměrně variabilní, 2 až 15 dnů, nejčastěji 3 až 5 dnů. To dovoluje jedincům po expozici nákaze cestovat letecky a eventuálně přenést infekci do kterékoli oblasti světa. Tak jako u většiny infekčních onemocnění je i u SARS známo široké spektrum závažnosti průběhu, od lehkých průběhů až po rychle progredující s letálním zakončením. Podezření na SARS je nutno vyslovit u osoby přijíždějící z exponované oblasti nebo uvádějící kontakt

s nemocným s diagnózou SARS, která vykazuje následující příznaky: horečku nad 38° C doprovázenou necharakteristickými „chřipkovými“ příznaky (zimnice, bolesti hlavy, myalgie) a v dalších dnech respiračními projevy – suchým kašlem a ztíženým dýcháním, případně bolestmi v krku a sekrecí z nosu. Standardní laboratorní vyšetření včetně RTG snímku plic (patologické i normální nálezy) nemohou potvrdit či vyloučit diagnózu SARS. Další vývoj nelze spolehlivě předpovědět, v 10–20 % případů však dochází k progresi stavu vyžadující umělou plicní ventilaci. Smrtnost v průběhu epidemie postupně narůstala, po jejím odeznění se uvádí rozmezí od 5 do 10 %. Epidemie SARS, která se během několika týdnů rozšířila do více než 30 zemí světa a zanechala za sebou více než 8000 nemocných a 800 obětí včetně zdravotnických pracovníků, ukázala mimo jiné, jak malou se naše planeta stala.

Léčba SARS je symptomatická, nemocní musí být striktně izolováni s možností poskytnutí intenzivní péče. Empiricky byla použita řada antibiotik a antivirotik bez žádoucího efektu. Chemoprophylaxe ani imunoprophylaxe není v současné době známa. Avšak existence zkřížené protilátkové odpovědi v séru nemocných se SARS a protilátek reagujících s koronaviry I. skupiny skýtají naději na možnost využití vakcín proti heterologním koronavirům k protekci vůči původci SARS.

Alarmujícím rysem SARS bylo rychlé šíření v nemocnicích, kde byli postižení dosud zdraví zdravotničtí pracovníci. Navíc, ač počty postižených zdravotníků byly iniciálně poměrně malé, u významného procenta z nich progredovalo respirační selhání vyžadující intenzivní péči; několik z nich zemřelo. Řada nemocných z běžné populace totiž vyžadovala intenzivní péči spojenou se značným personálním nasazením a s použitím velkého množství zdravotnických přístrojů a materiálu. Přestože v některých zemích byla velice brzy zavedena přísná preventivní opatření včetně striktní izolace nemocných, došlo k dalšímu šíření nemoci, např. v Kanadě. V současné době nelze odpovědět na otázku, zda příčinou tohoto jevu je existence jedinců schopných šířit infekci významněji než většina ostatních. Tito jedinci skutečně existují („super-spreaders“). Zda produkují výjimečně velké množství infekčního sekretu nebo hrají roli jiné faktory, např. klíčová fáze replikace viru, dosud nevíme.

Nelze zapomínat ani na ekonomické důsledky aktuální epidemie SARS. Náklady na diagnostiku, léčbu, izolaci nemocných a preventivní opatření se odhadují již na 30 miliard amerických dolarů. A ztráty v souvislosti s omezením turistického ruchu v postižených oblastech asi nelze vůbec vyčíslit.

Výzkum příčiny nové choroby je bezprecedentní zásluhou pracovníků Světové zdravotnické organizace – virus jako původce onemocnění byl odhalen doslova po několika týdnech od identifikace prvního případu. Rychle zavedené tři diagnostické testy mají ovšem svá omezení z hlediska jejich využití ke spolehlivé kontrole epidemie SARS. ELISA detekuje protilátky až kolem 20. dne po výskytu prvních známek onemocnění. Imunofluorescenční test je srovnatelně pomalý – vyžaduje růst viru na buněčné kultuře a detekuje protilátky 10. dne infekce. Současně dostupná detekce genetického materiálu pomocí metody PCR je využitelná v raných fázích infekce, je rychlá, ale produkuje řadu falešně negativních výsledků. Další diagnostickou možností je elektronmikroskopické vyšetření,

jehož výsledek lze očekávat během dvou až tří dnů. Čeká se tedy na rychlý a vysoce spolehlivý test, který by detekoval časnou fázi infekce. Možná k jeho nalezení do budoucna pomůže i nedávná izolace koronaviru nejen ze sekretu dýchacích cest ale i ze slz a stolice.

Každá epidemie, podobně jako SARS, prověřuje bdělost a aktivitu zdravotnických systémů zabývajících se identifikací nových nebo nově se objevujících nemocí. Rovněž ukazuje, jak si tyto systémy budou počínat v dalších vysoce nebezpečných situacích v budoucnu, při příští chřipkové epidemii, příští „nové“ infekci a při odhalování biologického agens hrajícího roli v biologické válce či bioterorismu. Okolnosti epidemie SARS znovu prokazují obrovskou hodnotu spolupráce v problematice infekčních nemocí a význam časně detekce inkri-

minovaného agens a časného zavedení mimořádných opatření v prevenci dalšího šíření infekce. Ale pokud v obdobných situacích zůstane etiologické agens nepoznáno, budou specialisté v infekčních nemocech nuceni vrátit se ke „středověkým“ metodám: izolaci a karanténě.

Světová zdravotnická organizace vyňala v červenci t. r. Tchajwan z listiny oblastí s recentním lokálním přenosem SARS. Tento krok dokládá, že všechny dosud známé řetězce přenosu inkriminovaného viru z člověka na člověka byly přerušeny a epidemie skončila. Co to však přesně znamená, nevíme. Nepochybně velký úspěch medicíny a mezinárodní spolupráce nebývalého rozsahu. Může to však také odrážet pouze sezonní variabilitu v přenosu virového onemocnění. Pak by se mohl SARS opět objevit v lidské populaci v příští chladné sezóně.

PhMr. Ivo Dvořáček - 75 let

U příležitosti životního jubilea pana PhMr. Ivo Dvořáčka dovoluji malé ohlédnutí za jeho stále mladými 75 lety. Narodil se 5. 8. 1928 v Hodoníně, odkud se s rodiči brzy přestěhoval do Hradce Králové, kde jeho otec lékárník vlastnil lékárnu. Od útlého dětství až do dnešního dne zůstal Hradci Králové věrný. Maturoval na hradeckém klasickém gymnáziu v roce 1947. Po studiu farmacie na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze začal pracovat v bakteriologických laboratořích mikrobiologického oddělení hradecké pobočky Státního zdravotního ústavu a ve stejných laboratořích působil později pod hlavičkou KÚNZ, KHS i Fakultní nemocnice téměř padesát let. Zabýval se rutinní bakteriologickou diagnostikou, účastnil se epidemiologických šetření u tehdy se vyskytujících závažných onemocnění jako byl např. tyfus nebo dysenterie. Hlavním středem zájmu pana magistra Dvořáčka se staly střevní fermentující i nefermentující bakterie. Láskyplně je nazýval Salmonelkami, Šigelkami nebo Jersinkami. Svoje odborné znalosti uplatnil na konci šedesátých let minulého století i v zahraničí, když po dva roky pracoval v bakteriologických laboratořích firmy BioTest ve Frankfurtu nad Mohanem. Mezi priority jeho práce patří izolace Helicobacter pylori z klinického materiálu, první u nás. Spolu s prof. B. Fixou a doc. J. Krejskem zavedl laboratorní diagnostiku této infekce za pomoci rychlé ureázové reakce, výsledky této práce byly publikovány. Připravil velmi názorná schémata diagnostiky střevních nefermentujících bakterií. Se svými zkušenostmi se vždy rád podělil s mladšími kolegy, které zasvěcoval do tajů bakteriologické diagnostiky. Na začátku devadesátých let pomáhal vybudovat bakteriologickou laboratoř při Plicní léčebně v Žamberku.

Se svojí manželkou, paní docentkou MUDr. Ivanou Dvořákovou, DrSc., vychoval pan magistr Ivo Dvořáček syna Martina, nyníjšího primáře Plicní léčebny v Žamberku. Je nadšeným dědečkem svých vnoučat. Po odchodu do důchodu věnuje svůj volný čas od jara do podzimu chalupě pod Orlickými horami, kde se aktivně věnuje svým největším koníčkům – koním a veteránům aut a motocyklů. Při práci na zahradě mu vždy byli pomocníky jeho jezevčáci. Sousedé stále obdivují jeho hru na trubku, jeho kolegové obdivuhodnou sečtělost a aktivní znalost cizích jazyků.

Pravidelné návštěvy pana magistra Ivo Dvořáčka v Ústavu klinické mikrobiologie Fakultní nemocnice jsou vždy potěše-

ním pro bývalé kolegy, kteří datu narození jubilanta nemohou uvěřit. Přejeme panu magistru Ivo Dvořáčkovi k jeho životnímu jubileu pevné zdraví, neutuchající elán, a ještě hodně šťastně najetých kilometrů s manželkou v jeho milovaném kabrioletu.

MUDr. Vlasta Štěpánová,
PharmDr. Barbora Voxová
a kolegové mikrobiologové

Za profesorem MUDr. Jaroslavem Dandou, DrSc.

Dne 10. června 2003 zemřel ve věku 88 let profesor MUDr. Jaroslav Danda, DrSc., nestor českých dermatovenerologů, čestný člen České dermatologické společnosti a dlouholetý aktivní člen jejich výkonných orgánů (člen výboru a redakční rady časopisu Česko-slovenská dermatologie, vedoucí pracovní skupiny Pohlavní nemoci při výboru Čs. dermatologické společnosti, člen výboru Spolku lékařů v Hradci Králové).

Narodil se 6. března 1915 v Dušňicích u Prahy a po maturitě na reálném gymnáziu ve Slaném v roce 1934 nastoupil ke studiu medicíny na Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Svá studia však musel po uzavření vysokých škol přerušit; v letech 1943 – 45 pracoval v rámci totálního nasazení v Bavorsku jako zámečnický. Promoval až v roce 1947 a nastoupil na Kožní kliniku tehdejší královéhradecké pobočky pražské Lékařské fakulty UK. Setrval na hradecké klinice i poté, co škola byla v roce 1951 transformována na Vojenskou lékařskou akademii, i po jejím návratu do lůna Univerzity Karlovy v roce 1958. Po odchodu profesora Břetislava Janouška do důchodu zastával od roku 1970 funkci vedoucího Katedry dermatovenerologie a přednosty Kožní kliniky FN až do svého odchodu do důchodu v roce 1980. Habilitován pro obor dermatologie byl v roce 1956, vědeckou hodnost doktora věd získal v roce 1964. Profesorem byl jmenován po rehabilitaci v roce 1990.

Ve vědecké práci se profesor Danda zaměřoval ponejvíce na diagnostiku a léčbu pohlavních nemocí a psoriázu. Jeho velkým celoživotním dílem, naplňujícím šest svazků, je systematická dermatovenerologie s pomocí desetinného třídění. Péče profesora Dandy o přesnou a kultivovanou odbornou terminologii byla jeho koníčkem a velkým přínosem pro náš obor. Profesor Danda publikoval 173 vědeckých prací, samostatně či se spolupracovníky napsal osm monografií a jedenáct učebních textů. Kromě toho připravil na 200 vědeckých a popularizačních přednášek a článků.

Jako pedagog byl profesor Danda studenty oblíben, měl vždy plnou posluchárnu. Jako vědecky fundovaný pracovník byl pohotový v diskusi a uznávaný přednášeč. Za monografii *Moderní léčba kapavky* získal cenu Čs. dermatologie; tvůrčí premií získal za spolupráci na kompendiu *Choroby přenášené pohlavním stykem*. Jako vedoucí pracoviště vždy povzbuzoval mladší spolupracovníky k odbornému růstu a nesobecky přejímal zodpovědnost za své podřízené.

Profesor Danda měl vždy rád sport, který aktivně provozoval do poměrně vysokého věku, ale jeho hlavním komplementárním zájmem byla literární tvorba. Vydal osm humoristicky laděných románů, tři detektivní a šest desítek románů dobrodružných. Uvolnění po roce 1989 mu umožnilo pokračovat v literární tvorbě, zejména nově vycházejícími romány na pokračování. Podle cen v soutěžích (1941, 1995 a 1997) patřil profesor Danda k nejpłodnějším autorům dobrodružné literatury z řad lékařů u nás. Z jeho literární tvorby jsou nejznámější povídky, kterých napsal více než padesát. Za války byl známým autorem rozhlasových her, přeložených i do francouzštiny a hraných jak ve Francii, tak i v Maroku. Další velkou zálibou profesora Dandy byla keramika a řezbářské výtvořy z kůry a dřeva. Vystavoval v Čechách, na Moravě, v Polsku i v Německu.

Snad to byla právě činorodost v mnoha uměleckých oblastech, která podmiňovala osobní statečnost profesora Dandy v politických postojích, které neochvějně zastával v době po nástupu normalizace a tak účinně ochránil přátelsky tvořivou atmosféru na svém pracovišti a kolegiální vztahy v nejbližším okolí.

Čest jeho jménu a světlá paměť výsledkům jeho práce.

Doc. MUDr. Marie Nožičková, CSc.
a kolektiv spolupracovníků
Kliniky nemocí kožních a pohlavních
LF UK a FN v Hradci Králové

Studentky bakalářského studijního programu se zúčastnily Fakultní studentské vědecké konference

Dne 21. 5. 2003 pořádala Lékařská fakulta v Hradci Králové Univerzity Karlovy v Praze spolu s Fakultní nemocnicí Hradec Králové v pořadí již 49. Fakultní studentskou vědeckou konferenci. Poprvé v téměř půlstoleté historii studentských vědeckých konferencí byla letos do programu jednání zařazena i samostatná sekce studentek a studentů bakalářského studijního programu ošetrovatelství.

Na konferenci vystoupili čtyři studenti posledního, čtvrtého ročníku bakalářského studijního programu: **Ivo Novák** (Územní středisko záchranné služby Hradec Králové) s tématem „Edukace pacientů s diagnózou asthma bronchiale a její vliv na léčbu v přednemocniční péči“, **Martina Oborníková** (Neurochirurgická klinika LF UK a FN HK) s tématem „Kouření středního zdravotnického personálu na vybraných klinikách FN HK“,

Ivana Šlaisová (Psychiatrická klinika LF UK a FN HK) s tématem „Projevy syndromu vyhoření u SZP Psychiatrické kliniky FN v Hradci Králové“ a **Jana Viková** (I. interní klinika LF UK a FN HK) s tématem „Ošetřování chronických ran“. V soutěži zvítězila Ivana Šlaisová a získala finanční odměnu věnovanou Lékařskou fakultou UK. Ostatní byli odměněni vedením pracovišť FN HK.

Dnes již všichni shora jmenovaní účastníci Fakultní studentské vědecké konference mají za sebou i závěrečné zkoušky a také promoci (17. července 2003) a tak jim můžeme poblahopřát nejenom k úspěšné prezentaci jejich prací na konferenci, ale i k završení náročného studia a udělení akademického titulu Bc.

Prof. PhDr. Jiří Mareš, CSc.
Jaroslava Pečenková

75 let od otevření „Nové nemocnice“

Prosektura po dostavbě Všeobecné veřejné okresní nemocnice, 1929.
Foto A. Fingerland

Výstavba nové Všeobecné veřejné okresní nemocnice v Hradci Králové, označované Hradečany jako „Nová nemocnice“, započala na jaře roku 1926. Před pětasedmdesáti lety, 4. listopadu roku 1928, byl tento moderní ústav, zbudovaný dle návrhu pražského architekta Ing. B. Adámka, slavnostně otevřen. V první etapě budování nemocnice (v r. 1926) byla zahájena stavba chirurgického a gynekologického pavilonu, interního pavilonu, infekčního pavilonu a objektu prosektury. Jako připomínku doby výstavby nemocnice přinášíme tři historické fotografie, zhotovené nedlouho po dokončení stavby prosektury prof. MUDr. Antonínem Fingerlandem, DrSc., tehdejším primářem prosektury. Fotografie byly zhotoveny z negativů prof. Fingerlanda, které Muzeu východních Čech v Hradci Králové zapůjčil prof. MUDr. Zdeněk Nožička, DrSc., z Fingerlandova ústavu patologie. Námi otištěné snímky, pocházející z roku 1929, pro nás vybrala jedna z autorek Scanu – Pavla Koritenská z historického oddělení Muzea východních Čech v Hradci Králové.

Objekt bývalé prosektury – dnes Fingerlandova ústavu patologie – byl později dvakrát stavebně rekonstruován a značně rozšířen. První přístavba se uskutečnila již krátce po druhé světové válce v souvislosti se vznikem královéhradecké pobočky pražské Lékařské fakulty Univerzity Karlovy. Zbudována byla

Pitevna prosektury, 1929.

Foto A. Fingerland

tehdy posluchárna, dále dvě laboratoře a místnost pro praktická histologická cvičení studentů. Tato přístavba, uskutečněná dle návrhu královéhradeckého architekta doc. Ing. Dr. tech. Jana Rejchla, byla předána do užívání v roce 1948. Ke druhé stavební úpravě pavilonu došlo v šedesátých letech – rozsáhlá přístavba byla uvedena do provozu koncem roku 1967.

Zejména mladší čtenáře může překvapit, že autorem pro nás dnes tak cenných dokumentačních fotografií byl sám primář prosektury a později přednosta Ústavu patologie prof. Antonín Fingerland. Vysvětlení je ale nasnadě: pan profesor rád a dobře fotografoval. A nevedla ho k tomu jenom potřeba profese (fotografie preparátů atp.), ale také láska k přírodě a silné estetické cítění. Připomenu, že pan profesor získal v roce 1933 první cenu v soutěži československé amatérské fotografie (vítěznou fotografii jsme v našem časopise otiskli v r. 1995 – Scan, 1995, roč. 5, č. 1, s. 7). Některé z fotografií pana profesora Fingerlanda jsou dnes uloženy v archivu Muzea východních Čech v Hradci Králové. Mnohé jeho fotografie však nalezneme i v rozlič-

První laborantka prosektury El. Gyovajová (provdaná Krtilová), 1929.
Foto A. Fingerland

ných osvětových publikacích – jako příklad mohu uvést článek geologa a mineraloga prof. RNDr. Františka Ulricha „Přírodovědecká sekce Zemědělského ústavu pro kulturní a hospodářské povznesení severovýchodních Čech v Hradci Králové“ (pravděpodobně z roku 1941, separátní otisk, dle čísel stránek 157-160 z rozsáhlejšího sborníku, není blíže označen ani datován). Otištěny jsou zde dvě fotografie prof. Fingerlanda z exkurse členů Přírodovědecké sekce Zemědělského ústavu na Hořicko, uskutečněné v roce 1940. Právě článek profesora Ulricha však připomínám i z jiného důvodu: patrně vyšel až posmrtně, neboť prof. RNDr. František Ulrich, rodák z Boharyně u Hradce Králové (nar. 11. září 1899), zemřel v roce 1940 násilnou smrtí v rukách gestapa. V závěru zmínovaného článku, uveřejněného v době obsazení naší země nacisty, prof. Ulrich napsal: „Tento stručný přehled života a práce Přírodovědecké sekce ZÚ má jediný účel: upozornit ty přírodovědce v severovýchodních Čechách, kteří dosud nejsou v našich řadách, aby se k nám připojili a rozvíjeli dále úsilí, které směřuje k lepšímu poznání kraje, kde se zrodili nebo kde našli druhý domov. Tímto způsobem mu nejlépe a nejkrásněji splatí, čím přispěl k jejich životní radosti a národnímu uvědomění, že jsou Čechy.“

PhDr. Vladimír Panoušek
Kabinet dějin lékařství LF UK

Primář MUDr. Jaroslav Kudr, CSc. (1913 – 1985)

Královéhradecká pobočka Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze byla otevřena dne 25. listopadu 1945 na slavnostním shromáždění rektora a akademických představitelů Univerzity Karlovy ve dvoraně Střelnice v Hradci Králové. Tímto aktem začala existovat také Chirurgická klinika LF v budově chirurgického pavilonu se 180 lůžky zdejší Okresní nemocnice. Přednostou kliniky se stal tehdy docent MUDr. Jan Bedrna (1897 – 1956), zanedlouho potom jmenovaný profesorem. Kmenový stav lékařů vytvořili na chirurgii již pracující dr. A. Sixl, dr. Rudolf Petr, dr. Jaroslav Procházka a jiní, z nichž se někteří stali odbornými asistenty.

Mezi prvními lékaři, nově přibývajícími na budovanou kliniku, byl i MUDr. Jaroslav Kudr, který by se letos dožil devadesátilet. Narodil se 15. května 1913 ve Studenci v Podkrkonoší v rodině domácího tkalce. Obecné a středoškolské vzdělání získal v Jilemnici, maturoval na reálném gymnáziu v r. 1932. Lékařské studium na Univerzitě Karlově v Praze ukončil promocí 16. prosince 1938. Jako lékař pracoval čtvrt roku v nemocnici ve Vysokém nad Jizerou a od 1. dubna 1939 na chirurgii v nemocnici v Jilemnici, později se tam stal zástupcem primáře.

Na královéhradeckou chirurgii byl MUDr. Jaroslav Kudr přijat koncem října 1945. V činorodém a vědeckém prostředí kliniky pod vedením prof. Jana Bedrny se vypracoval na zručného a vzdělaného chirurga. Záhy mohl samostatně operovat a asistovat při některých tehdy velkých chirurgických výkonech. Získal odbornou specializaci v chirurgii 25. dubna 1949 a specializace pro urologii mu byla udělena 19. prosince 1951. Osvoji si též základy pro vědeckou práci, takže již 12. 2. 1947 přednášel o brániční kýle ve Spolku lékařů Hradec Králové. Zapojil se i do budovatelského ruchu koncem čtyřicátých let a brigádnicky pomáhal při výstavbě nového, severního křídla chirurgického pavilonu (dnes sídla Ortopedické kliniky), kde vznikla knihovna, laboratoře, lůžkové oddělení neurochirurgie a posluchárna.

Na Chirurgické klinice dr. Kudr působil do konce r. 1951. Když byla koncem léta r. 1951 hradecká pobočka Lékařské fakulty UK transformována na Vojenskou lékařskou akademii, zažádal o nové místo primáře Chirurgického oddělení Okresní nemocnice v Rychnově nad Kněžnou. Tam bylo do té doby společné Chirurgicko-porodnické oddělení a po jeho rozdělení se primářem chirurgie stal MUDr. Kudr a primářem Gynekologicko-porodnického oddělení MUDr. Karel Ruml.

Primář Kudr si v novém místě počínal velmi agilně, zavedl nové chirurgické a urologické operační způsoby a celkově povznesl odbornou úroveň pracoviště. U pacientů byl oblíben nejen pro dobré výsledky léčení, nýbrž i pro jeho otevřenou a vstřícnou povahu. Například rezervoval zemědělcům mimosezonní termíny hospitalizace pro operace kýl a jiné plánované výkony.

Krajský ústav národního zdraví (KÚNZ) v Hradci Králové neměl po dobu trvání Vojenské lékařské akademie (1951 – 1958) vlastní nemocniční základnu. Do funkce krajského chirurga Východočeského kraje byl ustanoven prim. MUDr. Kudr a vykonával ji od 1. června 1953 do 31. prosince 1958. Jeho nástupcem ve funkci krajského odborníka se stal od 1. ledna 1959 do 31. října 1963 MUDr. Vladimír Brzek, po něm pak ve funkci pokračoval prof. MUDr. Jaroslav Procházka.

Odborný a vědecký profil primáře MUDr. Kudra dokresluje jeho publikační činnost - uveřejnil na padesát originálních prací v domácích i zahraničních periodikách. Hodnotu kandidáta věd získal 1. března 1960.

Práce pod vedením primáře Kudra byla náročná. Byl přísný k sobě i ke spolupracovníkům, ale i při tom zachovával společenský takt i smysl pro humor. Rád se pochlubil svou výchovnou činností, na urologickou dráhu v Hradci Králové připravil MUDr. Zbyňka Jeřábka, CSc. (1925 – 1996). Základy praktické chirurgie si od něho odnesl doc. MUDr. Jan Bedrna, CSc., potomní 6. přednosta královéhradecké Chirurgické kliniky v letech 1990 až 2000.

Chirurgickou edukaci od r. 1955 v Rychnově nad Kněžnou absolvoval též MUDr. Milan Mihola (1925 – 1998), který pak pokračoval na královéhradecké Chirurgické klinice v letech 1957 – 1964 a poté se stal primářem chirurgie v jaroměřské nemocnici. Prim. MUDr. Kudr se rád pyšnil také tím, že jeho bývalý sekundář MUDr. Jaroslav Štark se, po emigraci v r. 1968, vypracoval až na vysoký post konzultanta dětské kardiochirurgie ve světově proslulé londýnské nemocnici Great Ormond Street a stal se mezinárodně uznávaným odborníkem. A naopak všichni uvedení vděčně vzpomínají nebo vzpomínali na učnické roky u primáře Kudra.

Vedle lékařské práce k zálibám prim. MUDr. Kudra, CSc., patřila myslivost. Na hony drobné a lovy vysoké zvěře býval zván ze širokého okolí Rychnovska a Orlických hor. Několik jeho trofejí se dokonce stalo předlohou k obrazu akademického malíře.

Rodinný život MUDr. Kudra plynul harmonicky, spolu s manželkou Jarmilou vychoval dvě dcery, Jarmilu (1942), Jitku (1946) a syna Jaroslava (1947), který se později stal jeho nástupcem na rychnovském primariátu chirurgie.

Primář MUDr. Jaroslav Kudr, CSc., odešel do důchodu začátkem roku 1976 a na malý úvazek pracoval ještě do léta roku 1980. Vleklá oční choroba při diabetu zlomila jeho pracovní nadšení a nesmírně mu ztrpčila poslední roky života. Zemřel 12. ledna 1985 v Rychnově nad Kněžnou. Je vzpomínán jako odchovanec Královéhradecké chirurgické školy, spolupracovník kliniky a pokrokový přispívatel k rozvoji české chirurgie.

Prof. MUDr. Hvězdoslav Stefan, CSc.

Vzpomínka na profesora Viléma Santholzera

Prof. RNDr. Vilém Santholzer, DrSc., dlouholetý přednosta (1950 – 1972) Ústavu lékařské fyziky LF UK v Hradci Králové, se narodil před sto lety, 12. července 1903 ve Zbožnově nedaleko Skutče, v rodině učitele tamní dvojtřídky. Zdá se, že učitelství původ ovlivnil i jeho výběr budoucích spolupracovníků. Čtyři z pěti docentů, které vychoval, byli z učitelství rodin. Po absolvování reálného gymnázia v Pardubicích v r. 1921 studoval matematiku a fyziku na Univerzitě Karlově. Jako student získal stipendium Ministerstva veřejných prací, které mu umožnilo, aby v letech 1925 – 1926 pracoval v radiologickém oddělení „Kaiser Wilhelm Institut für Chemie“ v Berlíně-Dahlemu pod vedením pozdějšího laureáta Nobelovy ceny za objev štěpení uranu Otto Hahna a prof. Lise Meitnerové. V této souvislosti stojí za zmínku, že později považoval za nespravedlivé, že Meitnerová byla při udělení Nobelovy ceny v r. 1944 opomenuta. Původní vědecká práce, kterou v tomto ústavu vypracoval a která se zabývala trojrozměrnou analýzou drah částic alfa ve Wilsonově komoře, byla přijata jako disertační a tak v roce 1926 ukončil prof. Santholzer svá studia na UK doktorátem přírodních věd. Hned po skončení studií nastupuje 1. října 1926 jako asistent do Fyzikálního ústavu České vysoké školy technické (nynější VUT) v Brně k prof. Vladimíru Novákovi s ročním platem 15.600 Kč „poštovním úřadem šekovým v měsíčních napřed splatných částkách k výplatě“. Tam se poprvé setkává s výukou fyziky pro mediky, kterou tento ústav pro brněnskou lékařskou fakultu zajišťoval. Polovina jeho profesionální kariéry byla naplněna právě touto činností.

Skutečnost, že v Německu pobýval na státní náklady a výjimečná kvalifikace ve fyzice zářeni byly důvodem, pro který byl v r. 1928 vyzván, aby nastoupil do Státního radiologického ústavu, podléhajícího Ministerstvu veřejných prací. Tam pod vedením pozdějšího akademika Františka Běhouňka působil jako vědecký pracovník odpovědný za kontrolu jáchymovského radia produkovaného pro lékařské účely. Jeho publikace z tohoto období se zabývají objasněním příčin jáchymovské nemoci horníků a návrhem preventivních opatření. V r. 1942 je předčasně penzionován, protože odmítá vykonat zkoušku z němčiny, která na jeho pracovním místě vrchního vědeckého komisaře byla povinná.

V roce 1945 nastupuje na Ministerstvo zdravotnictví nejprve jako přednosta zdravotnicko-fyzikálního oddělení, později jako vedoucí oddělení plánování zdravotnického výzkumu. V r. 1950 je jmenován odborným asistentem a přednostou Ústavu lékařské fyziky královéhradecké pobočky Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze. V následujícím roce byl současně pověřen výkonem funkce prvního děkana nově založené Vysoké školy chemicko-technologické v Pardubicích. V letech 1951 – 1958, kdy byla královéhradecká pobočka LF UK dočasně trans-

formována ve Vojenskou lékařskou akademii, působil prof. Santholzer jako náčelník Katedry lékařské fyziky. Ač nevoják, na Vojenskou lékařskou akademii byl přijat v hodnosti plukovníka. Po návratu školy do svazku Univerzity Karlovy v roce 1958 vedl prof. Santholzer zdejší Ústav lékařské fyziky (dnes Ústav lékařské biofyziky) až do r. 1972. Hlavní náplní jeho vědecké práce na hradecké Lékařské fakultě UK bylo monitorování radioaktivity ovzduší, způsobené pokusy s jadernými zbraněmi. Prof. Santholzer publikoval 117 původních vědeckých prací, 60 odborných sdělení, řadu učebnic pro mediky. Byl autorem článků a překladů popularizujících vědu, zejména atomovou fyziku. Přehled je v knize Moderní otázky radioaktivity z r. 1929. Na stránkách Časopisu pro pěstování matematiky a fyziky referoval v r. 1933 o objevu neutronu. Upozornil mj. na teoretické nesnáze spojené s představou neutronu jako těsného spojení protonu a elektronu, což byl názor zastávaný V. Posejpaem. V r. 1946 přeložil knihu H. D. Smythe Atomová energie pro vojenské účely. Napsal první knížku publikovanou u nás na téma kosmických letů s názvem Raketové lety do vesmíru s podtitulem Jak na ně pohlíží střízlivá věda a co bude z dnešních vědeckých fantazií pravděpodobně uskutečněno (Praha : Reis, 1928). Na rozdíl od mnoha současných prognostiků byl schopen odhadnout, kterým směrem se bude vývoj v oblasti jeho odborného zájmu ubírat. V knize popsal význam vícestupňových raket, uvažoval o vyslání bez posádky na oběžnou dráhu kolem Země a řadě jiných etap kosmického výzkumu včetně vyslání lidí do vesmíru.

Prof. Santholzer byl vynikajícím vědcem a pedagogem. Díky své erudici zavedl u nás metodiku měření aktivity štěpných produktů, které se do ovzduší dostávaly v důsledku pokusů s jadernými zbraněmi. Řada prací na toto téma byla uznávána v celém světě a shrnutí všech dosažených výsledků bylo náplní práce, po jejíž obhajobě před vědeckou radou ČVUT získal v roce 1964 doktorát matematicko-fyzikálních věd (DrSc.). Pregraduální výuce se kromě přednášek věnoval i v praktických cvičeních a v nespočetných hodinách konzultací, což u profesorů nebyla, a bohužel ani dnes není, zcela běžná věc. Po skriptech, která napsal pro vojenské mediky, byl i redaktorem první poválečné celostátní učebnice Lékařské fyziky. Významná byla i jeho činnost ve výchově postgraduální. Byl členem komisí pro obhajoby kandidátských a doktorských disertačních prací v oborech biofyzika, rentgenologie a radiologie a působil jako člen habilitačních a profesorských komisí u celé řady vysokoškolských učitelů. Pod jeho přímým vedením vyrostlo pět docentů UK, z nichž dva se postupně stali jeho nástupci ve funkci přednostů Ústavu lékařské biofyziky.

Prof. RNDr. Vilém Santholzer, DrSc., zemřel ve věku 69 let 22. října 1972. Prof. MUDr. Pravoslav Stránský, CSc.

Říká se, že člověk žije pouze z naděje; pracuje pouze kvůli něčemu lepšímu. Ať to jasně chápeme nebo ne, náležíme světu vyššímu, než jsou pouze smyslové jevy a věda faktů; nic vnějšího nás neurčuje, a toužíme-li po něčem mimo nás, je to zase tím, že hledáme sami sebe. Jestliže pouhá idea není ničím bez smyslového vjemu, pak ani naopak skutečnost nemá nad námi moc bez ideálu, a my se nedáme do díla, dokud nenajdeme sami v sobě vznět... Kdo si například klade vědu za svůj životní cíl, už z ní činí něco, co jí přesahuje: mravní hodnotu... Umíráme a žijeme jen pro nějakou víru – když v tom, co víme, očekáváme něco víc, než jen to, co víme, když sami sebe do toho díla vkládáme, když v tomto neznámém známém milujeme i to, co obsahuje i to, co slíbujeme.

MAURICE BLONDEL (L'ACTION, 1893)

V měsíci červnu letošního roku poděkoval doc. MUDr. Leoš Heger, CSc., ředitel Fakultní nemocnice Hradec Králové, osobním dopisem těmto dlouholetým zaměstnancům při příležitosti skončení jejich pracovního poměru:

Panu **prof. MUDr. Jiřímu Horáčkovi, CSc.**, přednostovi Ústavu klinické mikrobiologie. Pan profesor Jiří Horáček studoval v letech 1959 – 1965 medicínu na Lékařské fakultě v Hradci Králové Univerzity Karlovy v Praze. Po promoci nastoupil 1. 8. 1965 jako sekundární lékař do diagnostického oddělení Ústavu lékařské mikrobiologie Fakultní nemocnice KÚNZ v Hradci Králové.

Tomuto pracovišti zůstal věrný, i když se v průběhu doby změnil jeho zřizovatel (FN, KHS) i název. V lednu r. 1973 byl ustanoven vedoucím úseku tkáňových kultur, v lednu r. 1976 vedoucím oddělení mikrobiologického odboru Krajské hygienické stanice. V květnu r. 1985 byl ustanoven vedoucím Národní referenční laboratoře pro diagnostiku cytomegalovirů. V září r. 1995 byl jmenován do funkce vedoucího Oddělení klinické mikrobiologie FN HK. V dubnu r. 1997, po sloučení Oddělení klinické mikrobiologie s pracovištěm Katedry mikrobiologie LF UK a vzniku Ústavu klinické mikrobiologie FN HK, byl ministrem zdravotnictví jmenován přednostou ústavu.

Od počátku svého působení v mikrobiologické laboratoři FN HK se prof. Jiří Horáček intenzivně věnoval zejména problematice cytomegalovirů. Již jako začínající virolog rozpoznal, že tento odolný virus, schopný přežít v lidském těle, bude při dalším rozvoji medicíny stále významnějším patogenem u imunosuprimovaných osob, a to i v dětském věku. V r. 1966 jako první v Československu izoloval na buněčných kulturách lidský cytomegalovirus. Následně pak vypracoval standardní laboratorní postupy pro izolaci cytomegalovirů a pro přípravu jejich antigenů. V dalších letech vznikla pod jeho vedením při virologickém oddělení FN v Hradci Králové Národní referenční laboratoře pro cytomegaloviry. Cenné výsledky přinesla i úzká spolupráce prof. Horáčka s Dětskou klinikou a Centrem pro transplantaci ledvin FN HK, v rámci které byla zjištěna řada pozitivních nálezů cytomegaloviru.

Neméně významně se prof. Jiří Horáček zapsal do historie československé medicíny, když ve spolupráci s odborníky ze Státního zdravotního ústavu v Praze usiloval o určení původce epidemie hepatitid, která vypukla v r. 1979. Výsledkem náročných laboratorních vyšetření, uskutečněných v hradeckých laboratořích, bylo zjištění, že epidemii vyvolává virus hepatitidy A. Brzy poté se prof. Horáček úspěšně účastnil i určení původce epidemie vyvolané rotaviry na novorozeneckém oddělení Dětské kliniky FN HK.

Po atestaci I. stupně z lékařské mikrobiologie (1969) a nástavbové atestaci z lékařské virologie (1972) obhájil prof. Jiří Horáček kandidátskou disertační práci (1976). Jeho žádost z roku 1977 o zahájení habilitačního řízení však zůstala plných třináct let bez odpovědi. Habilitoval se až v roce 1992 na Vojenské lékařské akademii v Hradci Králové. V roce 1998 byl prezidentem ČR jmenován profesorem pro obor mikrobiologie.

Jako učitel působil prof. Jiří Horáček nejenom na Lékařské fakultě UK, ale také na Farmaceutické fakultě UK a na Vojenské lékařské akademii J. E. Purkyně v Hradci Králové. Svě poznatky, získané při řešení vědeckovýzkumných úkolů, zpracoval ve více než osmi desítkách publikací, ve dvou monografiích a 155 přednáškách. Ve Fakultní nemocnici Hradec Králové pracoval pan profesor Jiří Horáček třicet osm let až do 30. 6. 2003, kdy svůj pracovní poměr ukončil.

Paní **Bohuslavě Kowalské**, zdravotní laborantce na I. interní klinice. Paní Bohuslava Kowalská nastoupila na Lékařskou fakultu UK v Hradci Králové na pracoviště KÚNZ – Fakultní nemocnice Hradec Králové 1. 7. 1963 jako zdravotní laborantka na Chirurgickou kliniku a Kardiochirurgickou kliniku. Do hlavního pracovního poměru ve Fakultní nemocnici byla jako zdravotní laborantka převedena 1. 7. 1993 na Kardiochirurgickou kliniku do katetrizační laboratoře. Od 1. 1. 2002 přešla paní Kowalská do katetrizační laboratoře na I. interní kliniku. Ve Fakultní nemocnici Hradec Králové pracovala paní Bohuslava Kowalská plných čtyřicet let do 30. 6. 2003, kdy odešla do důchodu.

Paní **Jarmile Lutašové**, referentce Odboru mzdové politiky pro metodiku a kontrolu. Paní Jarmila Lutašová nastoupila do KÚNZ – Fakultní nemocnice v Hradci Králové 1. 2. 1972 do funkce ekonomky pro pobídkové formy mezd. Měla za sebou dlouholetou praxi v Prachovických cementárnách a vápenkách v oblasti odměňování a personalistiky. V KÚNZ po ročních zkušenostech v hospodářsko technických službách zastávala funkci zástupkyně vedoucího Odboru práce a mezd (PaM), v roce 1975 získala s pochvalou osvědčení odborného referenta oddělení práce a mezd a současně byla zařazena do funkce samostatného odborného referenta. V roce 1982 se stala vedoucí referentem PaM a v roce 1988 vedoucí Odboru PaM Fakultní nemocnice s Poliklinikou KÚNZ v Hradci Králové, kde v této vedoucí funkci pracovala téměř deset let. Za svého působení v čele Odboru PaM odpovídala za oblast mzdové politiky, školila zaměstnance ostatních zdravotnických zařízení ve Východočeském kraji, poskytovala rady a odbornou pomoc nejen spolupracovníkům, ale i ostatním zdravotnickým zařízením a nezištně všem zaměstnancům Fakultní nemocnice Hradec Králové, kteří se k ní s důvěrou obraceli. Díky svým zkušenostem a vědomostem byla uznávanou osobností v oblasti odměňování ve zdravotnictví celé České republiky. Na základě její přirozené autority působila i jako zástupce ekonomického náměstka a stala se konzultantkou MZ ČR v otázkách odměňování. Od 1. 7. 1998 vykonávala v rámci Odboru mzdové politiky funkci samostatného referenta pro metodiku a kontrolu. Na ekonomickém úseku v Krajském ústavu národního zdraví a ve Fakultní nemocnici Hradec Králové paní Jarmila Lutašová pracovala jedenatřicet let. Dne 30. 6. 2003 ukončila svůj pracovní poměr.

Paní **Jarmile Lutašové**, referentce Odboru mzdové politiky pro metodiku a kontrolu. Paní Jarmila Lutašová nastoupila do KÚNZ – Fakultní nemocnice v Hradci Králové 1. 2. 1972 do funkce ekonomky pro pobídkové formy mezd. Měla za sebou dlouholetou praxi v Prachovických cementárnách a vápenkách v oblasti odměňování a personalistiky. V KÚNZ po ročních zkušenostech v hospodářsko technických službách zastávala funkci zástupkyně vedoucího Odboru práce a mezd (PaM), v roce 1975 získala s pochvalou osvědčení odborného referenta oddělení práce a mezd a současně byla zařazena do funkce samostatného odborného referenta. V roce 1982 se stala vedoucí referentem PaM a v roce 1988 vedoucí Odboru PaM Fakultní nemocnice s Poliklinikou KÚNZ v Hradci Králové, kde v této vedoucí funkci pracovala téměř deset let. Za svého působení v čele Odboru PaM odpovídala za oblast mzdové politiky, školila zaměstnance ostatních zdravotnických zařízení ve Východočeském kraji, poskytovala rady a odbornou pomoc nejen spolupracovníkům, ale i ostatním zdravotnickým zařízením a nezištně všem zaměstnancům Fakultní nemocnice Hradec Králové, kteří se k ní s důvěrou obraceli. Díky svým zkušenostem a vědomostem byla uznávanou osobností v oblasti odměňování ve zdravotnictví celé České republiky. Na základě její přirozené autority působila i jako zástupce ekonomického náměstka a stala se konzultantkou MZ ČR v otázkách odměňování. Od 1. 7. 1998 vykonávala v rámci Odboru mzdové politiky funkci samostatného referenta pro metodiku a kontrolu. Na ekonomickém úseku v Krajském ústavu národního zdraví a ve Fakultní nemocnici Hradec Králové paní Jarmila Lutašová pracovala jedenatřicet let. Dne 30. 6. 2003 ukončila svůj pracovní poměr.

Panu **Otakaru Matějčkovi**, provoznímu zámečníku, svářeči a topiči, pracujícímu v provozně-technickém úseku v Odboru energetiky a životního prostředí. Pan Otakar Matějček nastoupil do KÚNZ – Fakultní nemocnice Hradec Králové, hospodářsko-technické správy, oddělení technických činností, provozu kotelen 7. 8. 1978 jako

provozní zámečník – údržbář. Postupně si rozšířil svoji kvalifikaci získáním topičského průkazu a zaškolením v soustružnických pracích. Ve Fakultní nemocnici Hradec Králové pracoval pan Otakar Matějček dvacet pět let až do 30. 6. 2003, kdy odešel do důchodu.

Paní **Evě Pacákové**, ženské sestře na Porodnické a gynekologické klinice. Paní Eva Pacáková nastoupila do KÚNZ – Fakultní nemocnice Hradec Králové na Porodnickou a gynekologickou kliniku 1. 7. 1985 jako porodní asistentka na lůžkovou část kliniky. V rámci dalšího vzdělávání absolvovala v IPVZ v Brně studium při zaměstnání a v dubnu 1984 ukončila přípravu středních zdravotnických pracovníků pro speciální úseky práce v oboru „Příprava ženské sestry pro speciální práci v územních a závodních zdravotnických obvodech“. Ve Fakultní nemocnici Hradec Králové pracovala paní Eva Pacáková jako ženská sestra

na Porodnické a gynekologické klinice, na oddělení těhotných a dalších pracovištích kliniky, osmnáct let až do 30. 6. 2003, kdy odešla do důchodu.

Panu **Ing. Petru Steklíkovi**, vedoucímu Investičního odboru FN HK. Jako absolvent Střední průmyslové školy stavební pracoval v letech 1962-64 v Městském stavebním podniku Hradec Králové. V letech 1964 – 69 vystudoval obor ekonomika a řízení na Fakultě stavební Českého vysokého učení technického v Praze. Nastoupil pak do podniku Pozemní stavby Hradec Králové jako

vedoucí Odboru organizace a techniky řízení. V roce 1991 nastoupil do Fakultní nemocnice Hradec Králové jako vedoucí Odboru investic. Do historie FN se zapsal úspěšným organizováním přípravy a realizace velkých staveb: Ústavu klinické biochemie a diagnostiky, pavilonu rehabilitace ve Staré nemocnici, pavilonu akademika Jana Bašteckého, Nemocniční lékárny, Střediska hemodialýzy a nového pavilonu interních oborů, který bude dokončen v příštím roce. Neméně významné byly rozsáhlé rekonstrukce pavilonů Dětské kliniky, Stomatologické kliniky a nyní Porodnické a gynekologické kliniky. Kromě velkých akcí organizoval řadu drobných rekonstrukcí a úprav zdravotnických pracovišť, jejichž výčet by však byl příliš dlouhý. Pan Ing. Petr Steklík pracoval ve Fakultní nemocnici déle než 12 let.

Odbor personálních vztahů FN

O etice a pomoci druhým

V pražském Nakladatelství Triton vyšla v letošním roce kniha **Jiřího Jankovského „Etika pro pomáhající profese“** (vyd. 1., 223 s., ISBN 80-7254-329-6).

Autor knihy – učitel Katedry psychiatrie a psychologie Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích – v předmluvě říká, že cílem tohoto díla je především snaha upozornit čtenáře na etické otázky související s výkonem tzv. pomáhajících profesí, čímž jsou míněny nejruznější profese vyznačující se „prací s lidmi“, ať již v oblasti zdravotnické, výchovně-vzdělávací či sociální.

Kniha je rozčleněna do sedmi kapitol, jejichž samotné názvy již zřetelně naznačují obdivuhodnou tematickou šíři díla: 1. Otázky týkající se podstaty člověka – 2. Základní pojmy související s etikou – 3. Vztah k sobě samému – 4. Vztah člověka k okolnímu světu – 5. Vztah člověka k životu – 6. Problémy spojené s výkonem pomáhajících profesí – 7. Pomáhající profese a náboženství. Autor se přitom nevyhýbá ani některým dosud uspokojivě nerozřešeným tématům, např. morálním otázkám spjatým s asistovanou reprodukcí či etickému problému eutanazie, a nevyhýbá se ani tématům ze sféry psychopatologie (zneužívání omamných látek, gamblerství) či sociální patologie (narušení vlastnického práva). V poslední kapitole autor předkládá čtenářům i stručné charakteristiky nejvýznamnějších náboženství a v rámci stránek věnovaných křesťanství i charakteristiky některých

církví. Dále je kniha vybavena rozsáhlým seznamem literatury, jmenným a věcným rejstříkem a je doplněna užitečnými přílohami – platnými stavovskými etickými kodexy a chartami práv pacientů, dětí v nemocnici a tělesně či duševně postižených osob. Co však sám pokládám na knize za nejcennější, je její značná informační (a také didaktická) vydatnost, vyvěrající z autorova širokého pohledu na jednotlivá dílčí témata a z jeho obdivuhodné schopnosti vyhmátnout podstatné. Ta je navíc umocňována četnými, někde i citacemi doplněnými drobnými komentáři v textu, odkazujícími na myšlenkové přístupy různých autorů či institucí. Stejně tak ale zasluží obdiv i autorovy zasvěcené, hezkým jazykem napsané pasáže, jež přibližují konkrétní díla některých významných osobností (např. autorovu stručnou interpretaci eseje P. Teilharda de Chardin „Smysl a pozitivní úloha utrpení“ lze plným právem označit za malé literární dílko).

Nepříliš šťastný název knihy (zejména v názvu obsažená předložka „pro“) nutně vede k tomu, že dokud ji čtenář neotevře, může být přesvědčen, že je určena výlučně jen těm, kdo se ve svém povolání věnují pomáhání druhým. Ve skutečnosti však jde o dílo, jež může přinést poučení a také radost z poznání daleko širšímu okruhu čtenářů, včetně například těch, kteří sice nepracují v „pomáhajících profesích“, ale jako rodiče pomáhají svým dětem v začleňování do společnosti.

PhDr. Vladimír Panoušek

KRÁLOVÉHRADECKÉ EVERGREENY

Jakpak je to v Anglii?

Prof. Žáček, profesor fyziky na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy, byl po válce vyznamenán anglickou královnou podvazkovým řádem za vynález principu radaru. Své anglofilství dával najevo, kde to jen bylo možné, a tedy i na přednáškách. Na kraji první lavice při přednáškách z fyziky sedávala pravidelně kolegyně, která strávila dobu války v Anglii. Pan profesor k ní s oblibou přistupoval s otázkou, jak tomu je v Anglii nebo jak se tomu či onomu říká v Anglii. Jednou ona kolegyně nepřišla a právě na její místo si sedl kolega, který byl na přednášce z fyziky poprvé a tudíž vůbec netušil, jakou komplikaci si tím způsobí. Pan profesor byl silně krátkozraký. V dané hodině přednášel o klimatizaci a jak byl zvyklý, přistoupil opět k první lavici s otázkou: „Jakpak se klimatizaci říká v Anglii, slečno?“ Posluchárnou zaburácel smích, pravda trochu škodolibý a nemístný. Kolega vstal a zmohl se pouze na: „Já, já, pane profesore...“

Ach ty přístroje

Pan docent Bittner ještě jako student skládal zkoušku z lékařské fyziky brzy po tom, co přednosta ústavu prof. Žáček zemřel. Zkoušením byl pověřen doc. Kozel z Přírodovědecké fakulty. Tehdejší děkan, stomatolog prof. Kostečka, se přišel podívat, jak zkoušky probíhají. Pan docent Kozel si dal záležet, takže zkouška trvala jeden a půl hodiny. Student Bittner uspěl, ale po zkoušce za ním vyšel na chodbu prof. Kostečka a poznamenal: „Až přijdete na fyziologii, kolego, tak se k přístrojům moc nepřibližujte. Mohl byste si ublížit.“

Jen slušnost někdy nestačí

U prof. Hepnera skládal zkoušku z patologické fyziologie kolega, který byl v ročníku znám svou slušností a poněkud obřadným společenským vystupováním. Otázka zněla: diabetes. „Diabetes, neboli žloutenka, pane profesore...“ Dále se přes veškerou svou slušnost nedostal. L.CH.

Součástí dokončovacích prací při rekonstrukci pavilonu Porodnické a gynekologické kliniky byla i opětovná instalace sochy Ošetřovatelky s dítětem od Jana Wagnera a Marie Wagnerové-Kulhánkové. Socha, vytesaná v pískovci podle návrhu Josefa Wagnera a jeho manželky Marie Wagnerové-Kulhánkové, vytvořeného v 50. letech v souvislosti se zhotovením sochy pro nemocnici v Kolíně, byla umístěna před pavilonem královéhradecké Porodnické a gynekologické kliniky v r. 1973. Nyní, před opětovnou instalací, byla socha odborně očištěna v restaurátorských dílnách Střední průmyslové školy kamenické a sochařské v Hořicích. Foto Ing. Jiří Bobr

Při našem putování s kamerou za památkami a krásami českých krajů jsme se počátkem léta roku 2000 ponořili do lesů Tepelské plošiny a navštívili někdejší nejmenší město v Čechách a patrně i ve střední Evropě: Rabštejn nad Střelou (v okrese Plzeň – sever). První písemná zmínka o Rabštejně pochází již z r. 1269, městská práva obec získala v roce 1337. Jako město je Rabštejn uváděn i v místopisu Československé republiky z r. 1930, kdy měl devadesát domů a 432 obyvatel, z toho ale jen 98 české národnosti. Po 2. světové válce se počet obyvatel postupně snižoval a dnes už značná část zdejších stavení slouží jen k rekreaci. Stálých obyvatel je jen na dvě desítky. Od r. 1980 spadá Rabštejn pod MěNV a od r. 1990 pod město Manětín.

Vysoko na skalním ostrohu se vypíná barokní zámek, zbudovaný v r. 1705 Františkem Karlem z Pöttingu. Zámek (dnes nepřístupný) byl zbudován zčásti na základech tehdy již zchátralého gotického hradu, založeného v r. 1332 královským podkomořím Oldřichem Pluhem z Rabštejna a opakovaně přestavovaného dalšími majiteli. Zachovány jsou však některé zbytky hradu, např. okrouhlá věž. Na jižní straně zámeckého areálu je kostel z druhé pol. 18. stol. a k němu přiléhá bývalý klášter servitů, zrušený r. 1767. Dnes je v budově kláštera hotel U mnicha.

Pod zámkem, na hřebeni prudce se svažujícího kopce, obtékaného říčkou Střelou (A. Sedláček uvádí starší název Lososnice), se krčí malá lidová stavení někdejšího městečka s jedi-

nou ulicí (foto 1). Mezi nimi nás upoutalo patrové roubené a zčásti i hrázděné stavení (foto 2), velmi pěkně udržované a upravené. Jak jsme zjistili, býval to kdysi špitálek, postavený řádem servitů počátkem 18. století (údajně r. 1703). Ještě v šedesátých letech 20. století byl na průčelí umístěn kříž s lidovou malbou Kalvárie. Ten bohužel zmizel do nenávratna, jako řada podobných památek z naší země.

Když jsme vstoupili do stavení (foto 3), vedly naše kroky do malých místností, které pravděpodobně kdysi sloužily jako kuchyňka (foto 4), ošetrovna nebo černá kuchyň (foto 5). V poschodí pak je chodba se čtyřmi dveřmi (foto 6), které vedou do jednotlivých pokojů, v nichž je místo pro jedno, nanej-

výš dvě lůžka (foto 7). Mezi dvěma pokojíčky byla odstraněna dřevěná příčka a vznikla tak velmi pěkná místnost (foto 8), aniž by byl porušen ráz stavby.

Náš obdiv patřil majiteli stavení panu Kubátovi pro jeho smysl pro historii a cit, se kterým udržuje, rekonstruuje a uchovává památku po našich předcích. Zároveň mu patří dík za to, že nás stavením provedl, dovolil nám fotografovat a přivedl nás na myšlenku dopátrat se historie této památky. Opouštěli jsme Rabštejn s krásným pocitem, že lidský soucit a pomoc v nemoci a stáří byly našim předkům blízké, a že nevymizí ani v době budoucí.

Marcela a Jan Smitovi

ZEMĚ LIDÍ
objektivem
JANA SMITA

DOCENT KAREL ETTLER MÍSTOPŘEDSEDOU ODBORNÉ SPOLEČNOSTI

Doc. MUDr. Karel Ettler, CSc., přednosta Kliniky nemocí kožních a pohlavních Lékařské fakulty UK a Fakultní nemocnice v Hradci Králové, byl zvolen místopředsedou České dermato-venerologické společnosti České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně. K tomuto významnému projevu uznání vědecké a lékařské práce panu docentu Karlu Ettlerovi srdečně blahopřejeme.

OCENĚNÉ POSTERY MLADÝCH HRADECKÝCH AUTORŮ

Ve dnech 22. – 24. května t. r. se v Hradci Králové konala X. česko-slovenská konference o tromboze a hemostáze. Jako nejlepší postery byly vybrány tři práce mladých královéhradeckých autorů: 1. **MUDr. Petr Pařízek** a spol. (I. interní klinika): Změny hemostázy u radiofrekvenční ablace. – 2. **PharmDr. Marie Loudová, Ph.D.** (Ústav klinické imunologie a alergologie): Fenotypový profil trombocytů u zdravých jedinců a pacientů s PTCA. – 3. **MUDr. Melanie Skořepová** a spol. (II. interní klinika – Oddělení klinické hematologie): Selektinové adhezivní molekuly v průběhu LDL afeřezy. Všem jmenovaným autorům upřímně blahopřejeme.

HRADEČTÍ DĚTŠTÍ CHIRURGOVÉ VE VÝBORU ODBORNÉ SPOLEČNOSTI

Prim. MUDr. Jaroslav Koudelka, CSc., vedoucí lékař Oddělení dětské chirurgie a traumatologie Fakultní nemocnice Hradec Králové, a **MUDr. Jindřich Preis, Ph.D.**, zástupce primáře téhož oddělení, byli pro funkční období 2003 – 2007 zvoleni do výboru České pediatricko-chirurgické společnosti České lékařské společnosti J. E. Purkyně. MUDr. Jaroslav Koudelka, CSc., byl do výboru zvolen opětovně, a to 2. místopředsedou. MUDr. Jindřich Preis, Ph.D., byl zvolen pokladníkem. Oběma pánům doktorům k tomuto významnému projevu uznání jejich vědecké a lékařské práce srdečně blahopřejeme.

NOVÁ PUBLIKACE Z ÚSTAVU KLINICKÉ MIKROBIOLOGIE

V nakladatelství Nucleus Hradec Králové vyšla kniha **Miroslava Förstla** a kol.: „Praktický atlas lékařské parazitologie“ (1. vyd., 140 s., 324 fotografií a vyobrazení). Panu MUDr. Miroslavu Förstlovi, odbornému asistentu Ústavu klinické mikrobiologie Lékařské fakulty UK a Fakultní nemocnice v Hradci Králové, k vydání knihy srdečně blahopřejeme.

UŽITEČNÁ POMŮCKA Z PERA NAŠICH STOMATOLOGŮ

V nakladatelství Professional Publishing vyšla publikace autorů ze Stomatologické kliniky – **Doc. MUDr. Antonín Šimůnek, CSc.**, **MUDr. Dana Kopecká, Ph.D.**, **MUDr. Dana Vahalová**, **Dr. Miguel D. Cevallos Lecaro**: „Chcete třetí zuby? 100 otázek a odpovědí o zubních implantátech“. K vydání publikace, kterou jistě uvítají mnozí potencionální klienti Stomatologické kliniky, autorům blahopřejeme.

Alespoň na dva z celé řady pozoruhodných textů letošního červnového 2. čísla Masarykova lidu, čtvrtletníku nezávislého diskusního Klubu Milady Horákové, chceme naše čtenáře upozornit. Tím prvním je obsáhlý článek Richarda Vaš-

TGM A MY

ka „Němci a německá otázka v Masarykových člancích z roku 1922“, druhým pak článek Jiřího Uhlíře „Akademický sochař Petr Novák tvoří sochu TGM v Jaroměři“.

První ze zmíněných textů zřetelně dokládá, že myšlenkový odkaz našeho prvního prezidenta je stále živý. Masaryk svými v anonymitě publikovanými články, podepsanými jen šifrou nebo vůbec nepodepsanými, bezprostředně a bez omezení vyplývající z jeho postavení prezidenta reagoval na aktuální dění a mimo jiné také na některé pro něho nepřijatelné názory na otázku soužití Čechů a Němců v republice, uveřejněné v tisku. Odmítl nacionalismus, a to jak na české, tak na německé straně. Za žádoucí pokládal získávat české Němce pro spolupráci, pro naplňování perspektivy společného soužití obou národů v demokratické společnosti. A to i za okolností, kdy si byl plně vědom, že někteří radikálně smýšlející Němci nebudou takové myšlenky zrovna přístupní.

Informace o tom, že i na počátku 21. století, osmdesát pět let od zrodu samostatného Československa, bude v blízké Jaroměři památce našeho prvního prezidenta vzdána pocta odhalením jeho pomníku, jistě potěší. Zvláště pak, když jde o nově zrozené dílo. Jak uvádí autor článku Jiří Uhlíř, podnětem ke vzniku stojící figurální sochy TGM bylo přání a dar nejménovaného jaroměřského donátora, který také vyslovil přání, aby autorem sochy byl jaroměřský rodák akademický sochař Petr Novák. (S ukázkami z díla a myšlenkami Petra Nováka jsme se před časem setkali i na stránkách našeho časopisu: Sochař Petr Novák. Scan, 2000, r. 10, č. 1, s. 22-23). Jiří Uhlíř ve svém článku také informuje, že slavnostní odhalení pomníku TGM v Jaroměři (na předmostí poblíž Základní školy Na Ostrově) je plánováno na 28. října 2003. Pa

scan

Redakční rada: doc. MUDr. Jiří Bittner, CSc., doc. PhDr. František Dohnal, CSc., MUDr. Ivan Drašner, Mgr. Martin Formánek, doc. MUDr. Herbert Hanuš, CSc., Ing. Rudolf Horák, prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc., Ing. Eva Kvapiřová, PhDr. Vladimír Panoušek, Jaroslava Pečenková, Mgr. Libuše Plášilová, prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc., Miroslav Všečeka.

Redakce: Fakultní nemocnice, 500 05 Hradec Králové, tel. 495 832 222 (tel. ve FN 2222)